



Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

EL RENDIMENT ACADÈMIC DE L'ALUMNAT DE PRIMER CURS DE DRET A LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

UNA ANÀLISI DELS RESULTATS
I DE LES SEVES CAUSES



Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

EL RENDIMENT ACADEMIC DE L'ALUMNAT DE PRIMER CURS DE DRET A LA UNIVERSITAT DE BARCELONA UNA ANÀLISI DELS RESULTATS I DE LES SEVES CAUSES

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP:

Turull i Rubinat, Max

El Rendiment acadèmic de l'alumnat de primer curs de dret a la Universitat de Barcelona : una anàlisi dels resultats i de les seves causes

ISBN 9788469305263

I. Roca Acedo, Berta

II. Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya

III. Títol

1. Universitat de Barcelona. Facultat de Dret – Estudiants – Avaluació

2. Rendiment escolar – Catalunya – Barcelona

3. Estudiants de dret – Avaluació – Catalunya – Barcelona

378.4(467.1 Ba Barcelona):34

© Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya

Via Laietana, 28, 5a planta

08003 Barcelona

© Autors: **Max Turull Rubinat**, Facultat de Dret, Universitat de Barcelona i **Berta Roca Acedo**, Facultat de Dret, Universitat de Barcelona.

Coordinació de la col·lecció: Sebastián Rodríguez Espinar i Josep Manel Torres Solà

Disseny i maquetació: Josep Turon i Sasha Cristòfol

Primera edició: juny 2010

ISBN: 978-84-693-0526-3

Dipòsit legal: B-24.780-2010

El contingut de l'informe és responsabilitat de l'equip de recerca i no representa l'opinió institucional d'AQU Catalunya. S'autoritza la reproducció total o parcial, citant la font i els autors.

Disponible també en versió electrònica:

<www.aqu.cat>



SUMARI

PRESENTACIÓ	5
1. INTRODUCCIÓ	7
Motivació	7
Problemàtica: algunes dades d'interès dels estudis de Dret a Catalunya	8
2. ESTUDI EMPÍRIC	17
Objectius	17
Concepte de rendiment	18
Metodologia i procediments	18
Característiques de l'alumnat	20
3. RESULTATS: ANÀLISI I DISCUSSIÓ	21
El rendiment acadèmic de l'alumnat de primer de Dret del curs 2007-2008	21
L'absentisme acadèmic de l'alumnat	46
L'activitat laboral de l'alumnat	59
L'accés a la universitat	61
La laxitud normativa de la Universitat de Barcelona	63
4. CONCLUSIONS	65
5. APÈNDIX DOCUMENTAL	71

PRESENTACIÓ

AQU Catalunya, atenent una de les seves funcions d'anàlisi del sistema universitari català, presenta una sèrie d'estudis sobre el rendiment acadèmic duts a terme per diferents equips de la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat Rovira i Virgili com a resultat de la convocatòria pública competitiva que va tenir lloc al seu dia.

Aquests estudis segueixen la línia d'altres treballs elaborats per AQU Catalunya,¹ l'objectiu dels quals és posar a disposició de la comunitat universitària i de la societat en general una informació sistematitzada, analitzada amb rigor i contextualitzada en el panorama internacional.

Cada cop més augmenta l'interès de les universitats i dels governs pel rendiment i, especialment, per l'abandonament dels estudis. En la societat de la informació adquireixen gran importància la formació i la qualificació del capital humà d'un país. D'altra banda, el rendiment acadèmic dels estudiants d'una institució es considera un indicador clau de la qualitat d'aquesta institució. Sens dubte, la perspectiva de la qualitat com a eficàcia/eficiència econòmica ha provocat que l'atenció als èxits constitueixi un referent fonamental en l'avaluació moderna de la qualitat de l'ensenyament universitari.

El contingut dels tres treballs que es presenten versa sobre:

- el rendiment en el primer any d'estudis en el conjunt del sistema universitari públic català;
- l'anàlisi del fenomen de l'abandonament en el conjunt del sistema universitari públic català;
- una anàlisi general del rendiment en els estudis de Dret a les universitats públiques catalanes i l'aprofundiment en l'estudi de la situació del primer any a la Universitat de Barcelona.

L'accés als estudis universitaris i, de manera especial, l'anàlisi del primer any a la universitat constitueixen un tema de màxim interès que en l'àmbit internacional s'ha analitzat des de múltiples perspectives. La transició de la secundària a la universitat és un fenomen complex que es veu afectat per gran quantitat de factors de caràcter acadèmic, personal, social, familiar, econòmic i, per descomptat, d'indole institucional.

¹ AQU Catalunya (2007). *El sistema universitari públic català 2000-05: una perspectiva des de l'avaluació d'AQU Catalunya*. Disponible a: <http://www.aqu.cat/doc/doc_33112578_1.pdf>.

En quina mesura el context sociofamiliar i la qualitat de la qualificació d'accés incideixen en els resultats del primer any d'universitat? Hi ha diferències de rendiment en estudiants de diferents universitats? El tipus d'estudis és el factor fonamental que explica la diferència de resultats? El primer dels treballs prova de donar resposta a totes aquestes qüestions.

L'abandonament o, en positiu, la permanència en els estudis universitaris no només preocupa els gestors acadèmics i financers de la universitat, els professors, els orientadors, les famílies i, especialment, els mateixos estudiants, sinó també, i potser per raons purament econòmiques, els governs que financen la universitat.

Sens dubte, l'impacte econòmic és preocupant: quan un estudiant no completa els seus estudis, la inversió en formació—amb fons familiars, propis o públics— resulta menys rendible. Però abans de plantejar-se qüestions com si el finançament de les universitats ha d'estar lligat a les taxes d'abandonament, o fins a quin punt és atribuïble a la institució l'alta o la baixa taxa de persistència, sembla necessari centrar el fenomen de l'abandonament, efectuar una anàlisi més detallada que les simples estadístiques, objecte en massa ocasions de valoracions negatives expressades en titulars de premsa. D'aquesta manera, el segon treball, més enllà de presentar el panorama internacional del fenomen de l'abandonament universitari i dels models teòrics explicatius, ofereix evidències per respondre a preguntes com: abandonar els estudis inicials significa no continuar a la universitat?, quan es produeix l'abandonament?, quin és el perfil sociodemogràfic dels estudiants que abandonen els seus estudis?, quin són els estudis amb una taxa d'abandonament més alta?, hi ha diferències segons el tipus d'estudis i la universitat?

El tercer treball aborda l'anàlisi en profunditat d'uns estudis tan concorreguts com els de Dret. En una primera part, s'ofereix un panorama general d'indicadors de resultats tan significatius com les taxes de graduació, la continuïtat i l'abandonament per al conjunt de les universitats públiques catalanes, i en relació amb el perfil d'entrada dels estudiants a cada universitat. A la segona part, es para atenció al fet que és necessari aprofundir, més enllà dels múltiples indicadors que es tracten, en l'evidència aportada per factors qualitius associats a la qualitat del plantejament del procés d'ensenyament-aprenentatge des de la perspectiva de l'estudiant, actor principal d'aquest procés. Centrat en un context específic com el de la Universitat de Barcelona, l'estudi ens ofereix directrius i instruments per aproximar-se sistemàticament a una anàlisi comprensiva del fenomen del primer any d'universitat.

Finalment, només ens queda agrair als diferents equips de treball el seu interès i la seva dedicació, així com als responsables d'UNeix el fet d'haver posat la informació al servei dels investigadors. Sense la seva col·laboració no hauria estat possible emprendre aquests estudis en l'extensió i la profunditat amb què s'han efectuat.

Joaquim Prats Cuevas

President d'AQU Catalunya

1. INTRODUCCIÓ

MOTIVACIÓ

El baix rendiment acadèmic de l'alumnat universitari, especialment durant els primers cursos, s'ha convertit en un dels problemes més importants que ha d'afrontar la universitat en general, i la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona en particular. Malauradament, aquesta afirmació no és cap tòpic, sinó un lloc comú al qual arribem tant els docents com els responsables de la gestió acadèmica i del govern de les escoles i facultats del sistema universitari actual.

El baix rendiment acadèmic sempre ha preocupat, perquè afecta el nucli de la funció universitària, però durant els últims anys ha pres una dimensió nova per tres motius: d'una banda, perquè el fracàs acadèmic de l'alumnat, especialment el de nou accés, contribueix a estendre una sensació de frustració personal i vital; de l'altra, perquè accelera l'abandonament, que continua sent un problema personal dolorós i que té, alhora, una dimensió pública pel consegüent malbaratament de recursos humans i econòmics públics, i, per acabar, perquè mostra la ineficiència del sistema d'ensenyament superior actual i perquè té conseqüències importants en el finançament dels centres. Per tant, el problema del baix rendiment acadèmic de l'alumnat dels primers cursos dels ensenyaments de la Facultat de Dret ha entrat de ple en l'agenda de prioritats absolutes que té plantejades aquesta Facultat.

Al mateix temps, s'ha fet evident que aquest problema és un fenomen molt complex perquè els resultats acadèmics no depenen d'una sola variable o factor causal, sinó tot el contrari. Els efectes de determinades causes, o sigui, les conseqüències, es converteixen al seu torn en nous factors causals que afegeixen encara més complexitat. I no solament s'identifiquen moltes causes, sinó que, a més, són d'índole molt diversa i necessiten, per tant, solucions també de diferent naturalesa i que emanen d'administracions i òrgans diversos.

La Junta de la Facultat de Dret ha estat conscient de la gravetat de l'assumpte i ha pres diverses iniciatives. Per això, el maig de 2006 va aprovar el Pla de millora de la qualitat docent per als anys 2005-2010 i després successives propostes anuals que despleguen el Pla inicial, com ara els protocols academicodocents dels estudis de la Facultat, que són els més significatius. L'acció de més abast i més tangible va ser el desplegament de grups adaptats a l'Espai europeu d'educació superior (EEES), centrats en una metodologia específica, en gairebé tots els ensenyaments de la Facultat, i de grups semipresencials (SP) en l'ensenyament de Dret. Ambdues accions, però especialment la primera, van comportar una millora significativa, tot i que encara insuficient, dels resultats acadèmics i van incidir i modificar, sobretot, els aspectes de la

metodologia docent emprada pel professorat —com ara l'extensió gradual d'un sistema d'avaluació continuada, entre altres plantejaments metodològics.

La motivació central d'aquest treball era avançar en la determinació rigorosa d'algunes de les diferents variables o causes que incideixen en els resultats acadèmics. Aquest treball, inconclús encara i que ara tan sols avancem, respon a una fase prèvia, abans d'implementar polítiques i accions —també d'índole molt diversa— per fer front a la situació actual.

Potser és innecessari assenyalar que la millora del rendiment acadèmic ha d'estar directament i absolutament vinculada a la millora de la qualitat de la docència i a un nivell d'exigència acadèmica que no hauria de minvar sinó créixer. Desvincular el rendiment acadèmic de la millora de l'ensenyament i un alt nivell d'exigència acadèmica pot conduir-nos a situacions perverses en què la millora dels resultats acadèmics respongui més a un afany per millorar el finançament de la universitat que no pas per millorar la qualitat de l'ensenyament.

PROBLEMÀTICA: ALGUNES DADES D'INTERÈS DELS ESTUDIS DE DRET A CATALUNYA

En aquest apartat presentem una panoràmica general de l'evolució dels estudis de Dret a les universitats públiques de Catalunya. La finalitat és generar un marc de referència que permeti contextualitzar els resultats de l'estudi realitzat per la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona i que constitueix l'objecte d'aquesta publicació.¹

L'accés a la base de dades UNEIX ens ha permès elaborar de manera sintètica una sèrie d'indicadors molt significatius de la problemàtica abordada en aquest estudi. No es tracta d'estudis mostrals, sinó censals; és a dir, es té en compte la totalitat de la població que cursa estudis de Dret durant els anys que es prenen en consideració.

En primer lloc, es presenta l'evolució de la població d'accés als estudis de Dret durant els últims anys, tant des del punt de vista quantitatiu (volum d'estudiants) com des del qualitatiu (nota d'accés). Per a això s'han pres les dades de les cohorts 2000-2001, 2003-2004 i 2007-2008. En segon lloc, s'ofereix l'indicador de la taxa de rendiment per a la totalitat d'estudiants a les respectives facultats de Dret, a fi de disposar d'una visió global de la totalitat de resultats acadèmics en un determinat curs. Per a aquest indicador s'han pres com a referents els mateixos cursos acadèmics ja esmentats. Finalment, es presenten les dades referides a tres importants indicadors de resultats: les taxes de graduació, de continuïtat i d'abandonament. Per a aquest objectiu s'han pres les cohorts d'inici d'estudis del 2000-2001 i del 2002-2003. D'aquesta manera,

¹ Les dades d'aquest apartat han estat facilitades i processades per l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU Catalunya) i procedeixen de la base de dades UNEIX, el portal del Sistema d'Informació d'Universitats i Recerca de Catalunya.

es disposa de la trajectòria d'aquestes cohorts després de vuit i sis anys des de l'inici dels estudis, respectivament. Aquest període de temps permet analitzar amb evidència suficient el «comportament acadèmic» en els estudis de Dret.

Evolució de la matrícula d'accés en els estudis de Dret

Les dades que es presenten en la taula 1 permeten obtenir una «fotografia» fidedigna d'allò que s'ha esdevingut en els últims vuit anys. Es pot observar que:

- La matriculació total de nou accés es va reduir en un 14,8% en el període dels vuit cursos considerats. No obstant això, les dades posen de manifest una asimetria considerable entre les diverses universitats. Així, la UAB, la URV i la UB mostren el major retrocés (37%, 27% i 22% respectivament); per contra, la UDL, la UdG i la UPF presenten un increment del 27%, el 26% i el 10% respectivament.
- El perfil del nou alumnat es desplaça cap a notes d'accés més elevades, de manera que disminueix el percentatge d'estudiants que accedeixen en l'interval 5-5,99. Si sumem la totalitat d'estudiants de les tres cohorts, podem dir que dos de cada tres estudiants accedeixen amb notes d'entre 5 i 6,99. La universitat amb el perfil teòricament més elevat, d'acord amb la nota d'accés, és la UPF: només l'1,7% de la totalitat d'estudiants de les tres cohorts estudiades tenien una nota d'accés entre 5 i 5,99 enfront del 51,1% dels estudiants d'accés a la UB; en l'altre extrem, el 50% de la totalitat dels estudiants en l'interval 8-9 (i el 60% de l'interval 9-10) accedeixen a la UPF. Si es prenguéss en consideració exclusivament aquest factor, els resultats acadèmics haurien de presentar unes grans diferències entre aquesta universitat i les altres del sistema públic català.

TAULA 1 ESTUDIANTS DE NOU ACCÉS PER NOTES

	UB			UAB			UPF			
	00-01	03-04	07-08	00-01	03-04	07-08	00-01	03-04	07-08	
[5-6]	483 (56,3%)	286 (39,5%)	344 (51,1%)	208 (48,9%)	124 (46,6%)	121 (45,0%)	25 (7,7%)	100 (29,2%)	6 (1,7%)	
[6-7]	174 (20,3%)	171 (23,6%)	165 (24,5%)	124 (29,2%)	49 (18,4%)	72 (26,8%)	117 (36,1%)	110 (32,1%)	171 (48,2%)	
[7-8]	60 (7,0%)	52 (7,2%)	58 (8,6%)	33 (7,8%)	26 (9,8%)	38 (14,1%)	110 (34,0%)	66 (19,2%)	104 (29,3%)	
[8-9]	13 (1,5%)	14 (1,9%)	18 (2,7%)	4 (0,9%)	12 (4,5%)	10 (3,7%)	45 (13,9%)	37 (10,8%)	39 (11,0%)	
[9-10]	2 (0,2%)	1 (0,1%)	1 (0,1%)	2 (0,5%)	0 (0,0%)	1 (0,4%)	5 (1,5%)	3 (0,9%)	14 (3,9%)	
Altres	126 (14,7%)	200 (27,6%)	87 (12,9%)	54 (12,7%)	55 (20,7%)	27 (10,0%)	22 (6,8%)	27 (7,9%)	21 (5,9%)	
Total	858 (42,9%)	724 (43,8%)	673 (39,5%)	425 (21,3%)	266 (16,1%)	269 (15,8%)	324 (16,2%)	343 (20,7%)	355 (20,8%)	
Δ Total (00-08)		-185 (-21,6%)			-156 (-36,7%)			31 (9,6%)		

Font: Elaboració d'AQU Catalunya a partir de dades oficials del registre UNEIX del Departament d'Innovació, Universitats i Empresa

UdG			UdL			URV			Total			Δ Total
00-01	03-04	07-08	00-01	03-04	07-08	00-01	03-04	07-08	00-01	03-04	07-08	00-08
55 (38,5%)	47 (39,5%)	76 (42,2%)	27 (33,3%)	26 (27,4%)	42 (40,8%)	48 (28,6%)	46 (43,0%)	53 (43,1%)	846 (42,3%)	629 (38,0%)	642 (37,7%)	-10,9%
28 (19,6%)	20 (16,8%)	42 (23,3%)	19 (23,5%)	28 (29,5%)	17 (16,5%)	45 (26,8%)	22 (20,6%)	30 (24,4%)	507 (25,4%)	400 (24,2%)	497 (29,2%)	15,0%
10 (7,0%)	11 (9,2%)	15 (8,3%)	8 (9,9%)	13 (13,7%)	10 (9,7%)	20 (11,9%)	12 (11,2%)	9 (7,3%)	241 (12,1%)	180 (10,9%)	234 (13,7%)	13,2%
10 (7,0%)	8 (6,7%)	7 (3,9%)	7 (8,6%)	0 (0,0%)	4 (3,9%)	8 (4,8%)	3 (2,8%)	5 (4,1%)	87 (4,4%)	74 (4,5%)	83 (4,9%)	11,4%
2 (1,4%)	0 (0,0%)	1 (0,6%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	2 (1,9%)	2 (1,6%)	11 (0,6%)	6 (0,4%)	19 (1,1%)	83,3%
38 (26,6%)	33 (27,7%)	39 (21,7%)	20 (24,7%)	28 (29,5%)	30 (29,1%)	47 (28,0%)	22 (20,6%)	24 (19,5%)	307 (15,4%)	365 (22,1%)	228 (13,4%)	-13,0%
143 (7,2%)	119 (7,2%)	180 (10,6%)	81 (4,1%)	95 (5,7%)	103 (6,0%)	168 (8,4%)	107 (6,5%)	123 (7,2%)	1.999 (100,0%)	1.654 (100,0%)	1.703 (100,0%)	
37 (25,9%)			22 (27,2%)			-45 (-26,8%)			-296 (-14,8%)			

Els resultats: taxa de rendiment²

En la taula 2 s'ofereixen les taxes de rendiment per a cadascun dels intervals de nota d'accés i per a cadascuna de les tres promocions analitzades. Així mateix, es presenten els percentatges d'increment de la taxa de rendiment per a cadascun dels intervals de puntuació d'accés en cadascun dels cursos acadèmics (increment de l'interval, Δ II), així com els percentatges d'increment per a aquests intervals però considerant el curs 2007-2008 respecte del curs 2000-2001 (increment 00-08 Δ).

TAULA 2 TAXA DE RENDIMENT EN ELS ESTUDIS DE DRET A LES UNIVERSITATS PÚBLIQUES DE CATALUNYA. EVOLUCIÓ EN ELS CURSOS 2000-2001, 2003-2004, 2007-2008

	2000-2001					2003-2004					2007-2008				
	5-6	6-7	7-8	8-9	≥9	5-6	6-7	7-8	8-9	≥9	5-6	6-7	7-8	8-9	≥9
UB	0,27	0,41	0,70	0,87	0,82	0,40	0,55	0,66	0,83	0,98	0,46	0,60	0,72	0,84	0,98
UAB	0,43	0,59	0,81	0,89	1,00	0,49	0,63	0,74	0,94	1,00	0,54	0,64	0,76	0,99	0,90
UPF	0,42	0,65	0,86	0,90	1,00	0,49	0,70	0,84	0,92	0,96	0,72	0,79	0,90	0,92	0,97
UdG	0,21	0,38	0,47	0,89	1,00	0,52	0,59	0,81	0,87	1,00	0,54	0,69	0,86	0,86	1,00
UdL	0,43	0,62	0,70	0,95	0,00	0,41	0,59	0,71	0,92	0,98	0,42	0,51	0,64	0,67	1,00
URV	0,37	0,52	0,74	1,00	0,00	0,49	0,58	0,82	0,93	1,00	0,53	0,61	0,68	0,89	1,00
Total	0,33	0,54	0,79	0,91	0,97	0,43	0,61	0,77	0,90	0,97	0,50	0,66	0,81	0,89	0,97
Δ II*	65% 48% 15% 6%					42% 30% 7% 8%					30% 28% 10% 9%				
Δ 00-08**											50% 22% 2% -2% =				

² La taxa de rendiment, expressada en percentatges, indica la proporció de crèdits superats en relació amb els crèdits matriculats. La taxa de rendiment està calculada per a la totalitat d'estudiants matriculats a les facultats durant l'any acadèmic considerat, independentment de les assignatures i del curs en els quals estiguessin matriculats.

A continuació, assenyalem les dades més destacades:

- Com més alta és la nota d'accés, major és la taxa de rendiment, si bé s'han de prendre en consideració les precisions següents.
- Els increments entre intervals de nota són més grans en els intervals inferiors que en els superiors: 65% d'increment (d'una taxa del 33% al 54%)³ per al total de la matriculació del 2000-2001 i per als intervals 5-6 i 6-7. No obstant això, aquest increment és només del 6% per a la mateixa matriculació entre els intervals 8-9 i 9-10.
- El diferencial entre els intervals de nota d'accés es va reduint del 2000-2001 al 2007-2008.
- En un mateix interval de nota d'accés s'observen diferències (algunes molt significatives) entre universitats. Aquestes diferències són més grans en els intervals de nota de 5-6 i 6-7.
- S'observa un clar increment de la taxa de rendiment en la trajectòria evolutiva dels anys analitzats en totes les universitats. En el conjunt del sistema, per exemple, es passa d'una taxa de rendiment del 33% (curs 2000-2001 i per a l'interval 5-6) a una taxa del 50% per al mateix interval de nota en el curs 2007-2008 (representa un increment del 50%). No obstant això, per als intervals de nota 7-8 i superiors no es produeix un increment significatiu (0 per a l'interval 9-10, o fins i tot un descens del 2% en l'interval 8-9).⁴

Taxes de graduació, continuïtat i abandonament

En la taula 3 s'ofereixen les dades corresponents a les taxes esmentades per a les dues cohorts que van iniciar els estudis de Dret en els cursos 2000-2001 i 2002-2003.⁵ Algunes de les conclusions més significatives apunten el següent:

- La taxa de graduació en T (quatre anys d'estudis) és molt baixa (aprox. un 10%) en la major part de les universitats, excepte en el cas de la UPF, en la qual es graduen tres de cada deu estudiants.

³ L'increment del 65% correspon als 21 punts percentuals que diferencien ambdues taxes per al total de la matriculació del 2000-2001.

⁴ És evident que les variacions d'increments o disminucions de la taxa de rendiment són més difícils quan els valors estan en els extrems (molt baixos o molt alts).

⁵ Per al càlcul de la taxa de graduació en temps T (percentatge de graduats respecte de la totalitat dels estudiants que van iniciar aquest any els estudis), es comptabilitzen els graduats que acaben els estudis quatre anys després d'iniciar-los en una determinada universitat, independentment que tinguessin crèdits previs com a conseqüència de possibles trasllats o convalidacions. En la taxa de graduació, T + 1 és acumulativa (inclou els graduats en T més els graduats l'any següent); igualment pel que fa a la taxa de graduació en T + 2. Per a la cohort 2000-2001, la taxa d'abandonament s'ha calculat a partir dels alumnes que fa vuit anys que van iniciar els estudis i no s'han matriculat en els dos últims cursos. Per a la cohort 2002-2003, s'ha calculat a partir dels alumnes que fa sis anys que van iniciar els estudis i no s'han matriculat en els dos últims cursos.

- Tret de la UPF (aprox. un 50%), es dona una baixa taxa de graduació després de cinc anys d'estudis (T + 1), que és de prop d'un 20% a la resta d'universitats, si bé és interessant assenyalar l'escàs increment de graduats que es dona entre T i T + 1 a la UPF (6 i 4 punts segons la cohort).
- Si es pren el referent de T + 2, s'observen diferències de comportament pel que fa a les dues cohorts analitzades: un increment significatiu a la UB (un 60%, atès que passa del 18,2% al 29,3%) i menor a la UdG (del 21,7% al 26,9%) enfront del descens a la resta d'universitats (8 punts percentuals a la UPF, 7 punts a la UAB i més de 13 punts a la URV).
- Les taxes d'abandonament superen el 40% i, curiosament, no presenten diferències excessius entre universitats (especialment en la cohort 2002-2003). Ens podem preguntar sobre el perfil d'entrada a cada universitat i la seva relació amb l'abandonament. Sens dubte, la normativa de permanència pot haver-hi tingut una influència significativa: graduat o «expulsat». Això es posa de manifest a l'hora d'analitzar la taxa de continuïtat.
- Efectivament, mentre que a la UPF la taxa de continuïtat és pràcticament nul·la després de vuit anys (1,2%), a la UB un 20% dels estudiants continuen amb «expedient viu». Per a la totalitat d'aquesta cohort (2000-2001), el 14,9% dels estudiants continuaven els estudis de Dret vuit anys després d'haver-los iniciat.

Les dades sobre el conjunt d'indicadors analitzats conviden a una reflexió sobre les polítiques internes i externes a les mateixes universitats. En els apartats següents s'ha volgut aprofundir en l'anàlisi de la problemàtica del primer any dels estudis de Dret a la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona. Aquesta és la facultat on ingressen quatre de cada deu estudiants de Dret del sistema públic català i que s'ha distingit per oferir unes condicions de permanència que «allarguen» els estudis. És el que de vegades s'ha considerat com el vessant més social de la UB respecte d'altres centres, ja que aconsegueix que estudiants que han de compaginar estudis i treball puguin arribar a graduar-se.

TAULA 3 GRADUACIÓ, CONTINUÏTAT I ABANDONAMENT EN ELS ESTUDIS DE DRET A LES UNIVERSITATS PÚBLIQUES DE CATALUNYA

Cohort	UB		UAB		UPF		UdG		UdL		URV		Total	
	00-01	02-03	00-01	02-03	00-01	02-03	00-01	02-03	00-01	02-03	00-01	02-03	00-01	02-03
N. Alumnes de nou accés	858	689	425	270	324	340	143	108	81	94	168	97	1.999	1.598
Taxa de graduació (T)*	2,1% (18)	7,5% (52)	9,4% (40)	6,7% (18)	30,6% (99)	27,1% (92)	2,8% (4)	2,8% (3)	12,3% (10)	7,4% (7)	11,3% (19)	4,1% (4)	9,5% (190)	11,0% (176)
Taxa de graduació (T+1)**	10,0% (86)	19,9% (137)	22,4% (95)	20,0% (54)	50,3% (163)	44,1% (150)	12,6% (18)	15,7% (17)	18,5% (15)	18,1% (17)	23,8% (40)	22,7% (22)	20,9% (417)	24,8% (397)
Taxa de graduació (T+2)**	18,2% (156)	29,3% (202)	34,8% (148)	27,8% (75)	56,2% (182)	48,2% (164)	21,7% (31)	26,9% (29)	29,6% (24)	23,4% (22)	38,1% (64)	24,7% (24)	30,3% (605)	32,3% (516)
Taxa de graduació (T+4)**	31,6% (271)	-	45,4% (193)	-	59,3% (192)	-	32,2% (46)	-	38,3% (31)	-	47,6% (80)	-	40,7% (813)	-
Taxa de continuïtat (07-08)***	20,0% (172)	31,6% (218)	15,3% (65)	29,6% (80)	1,2% (4)	9,7% (33)	16,8% (24)	24,1% (26)	16,0% (13)	39,4% (37)	11,3% (19)	33,0% (32)	14,3% (297)	26,7% (426)
Taxa d'abandonament (07-08)***	48,4% (415)	39,0% (269)	39,3% (167)	42,6% (115)	39,5% (128)	42,1% (143)	51,0% (73)	49,1% (53)	45,7% (37)	37,2% (35)	41,1% (69)	42,3% (41)	44,5% (889)	41,1% (656)

Font: Elaboració d'AQU Catalunya a partir de dades oficials del registre UNEIX del Departament d'Innovació, Universitats i Empresa.

* Es comptabilitzen els graduats que acaben els estudis quatre anys després d'iniciats en aquella universitat, independentment del fet que tinguin crèdits previs superats com a conseqüència, per exemple, d'un trasllat.

** Taxa de graduació acumulativa (en T+1 s'inclouen els graduats en T, en T+2 s'inclouen els graduats en T+1, i així successivament).

*** Després de 8 anys per a la cohort 00-01 i de 6 per a la cohort 02-03.

2. ESTUDI EMPÍRIC

OBJECTIUS

Perquè hi hagi millores significatives i sostingudes en el rendiment acadèmic de l'alumnat dels primers cursos, cal incidir en molts més àmbits, a més a més del de la metodologia docent. Una primera reflexió sobre la situació actual permet constatar —més de manera inductiva que científica— que les causes d'aquest baix rendiment poden ser les següents:

- a) *L'absentisme acadèmic de l'alumnat.* Com més absentisme, més abandonament i menys rendiment acadèmic. Això es produeix, com a mínim, en dues direccions: d'una banda, no assistir a classe incideix de manera directa i negativa en el rendiment acadèmic de l'estudiant, i de l'altra, afavoreix la desvinculació respecte d'una assignatura i, per tant, en propicia l'abandonament. Aquesta renúncia als estudis, sigui com a resultat d'un procés absentista o bé per altres motius, es reflecteix d'una manera molt directa en les taxes de rendiment acadèmic (apartat "Absentisme acadèmic de l'alumnat" del capítol 3).
- b) *La simultaneïtat dels estudis de Dret i de l'activitat laboral.* Compatibilitzar estudis i treball pot incidir negativament en el rendiment acadèmic de l'alumnat que treballa, tenint en compte les condicions academicodocents actuals (apartat "L'activitat laboral de l'alumnat" del capítol 3).
- c) *La metodologia docent emprada pel professorat.* Per norma general, una metodologia basada en l'avaluació continuada condueix a resultats acadèmics millors que una metodologia basada en classes magistrals i una avaluació única (apartat "Rendiment acadèmic per grups i metodologia docent" del capítol 3).
- d) *El sistema actual d'accés del nou alumnat als estudis de Dret de la UB.* El sistema i les condicions actuals d'accés tenen relació amb les dades generals sobre rendiment acadèmic, ja que un accés gairebé sense restriccions a la carrera de Dret determina un nivell acadèmic molt feble i una tensió docent d'una intensitat molt baixa. Les notes de tall entre 5 i 5,9 —un segment històricament molt nombrós a Dret— estan relacionades tant amb uns resultats acadèmics febles com amb unes taxes d'abandonament elevades (apartat "L'accés a la universitat" del capítol 3).
- e) *La inexistència o laxitud de la normativa de permanència.* Les característiques actuals d'aquesta normativa a la UB poden afavorir un baix rendiment acadèmic. Contràriament, una normativa de permanència no tan feble introdueix una certa tensió acadèmica que, ben dosificada, té efectes positius tant en l'àmbit individual com en l'institucional (apartat "La laxitud normativa de la Universitat de Barcelona" del capítol 3).

Però aquest seguit de causes probables només s'ha plantejat de manera intuïtiva, aïllada i inconnexa, o amb dades que només avalen la certesa d'alguns plantejaments. Per això, és essencial precisar, verificar, refutar o aprofundir aquests plantejaments amb dades objectives per determinar amb exactitud el problema que tractem i trobar-hi les solucions més escaients.

Entenem que, tot i que és interessant, avui seria poc útil i en part estèril un projecte que acabés assenyalant, amb un gran desplegament de dades estadístiques, que efectivament hi ha un índex molt elevat de fracàs i que el rendiment de l'alumnat és baix. De fet, ja disposem d'aquestes dades. Serveix de poc perseverar en la certesa del fracàs si no s'identifiquen objectivament la pluralitat i l'heterogeneïtat dels factors causals. Això és el que ens ha de permetre d'actuar de manera selectiva i amb molta més eficàcia.

Per tant, l'objectiu d'aquest treball és obtenir un coneixement detallat i precís tant del rendiment acadèmic de l'alumnat de primer curs de la Llicenciatura de Dret com de les causes que el determinen. Aquesta és la primera condició necessària per planificar accions d'índole molt diversa —de metodologia docent, política acadèmica, tutoria, etc.— des dels òrgans de govern de la Facultat, de la Universitat i de l'Administració pública competent que condueixin a millorar el rendiment acadèmic.

CONCEPTE DE RENDIMENT

En els estudis sobre rendiment a les universitats s'utilitzen diferents tipus d'indicadors:

- Percentatge de crèdits superats respecte dels matriculats.
- Nota mitjana (*grade point average*) de les qualificacions de les diferents assignatures.
- El percentatge d'estudiants que són aptes en cada assignatura respecte del total matriculats a l'assignatura.

En el nostre cas entenem per taxa de rendiment el nombre d'alumnes aptes —sumant els de la primera i la segona convocatòries— respecte del total d'alumnes matriculats. La fórmula per obtenir el percentatge és: $(\text{aptes de la 1a} + \text{aptes de la 2a}) \times 100 / \text{total de matriculats}$.

METODOLOGIA I PROCEDIMENTS

Recollida de dades

La metodologia de la investigació va ser mixta: d'una banda, explotació estadística, i de l'altra, treball de camp basat en entrevistes telefòniques assistides per ordinador. D'aquesta manera, hem disposat de dos tipus de dades, les dades de registre i les dades d'opinió. Les dades de registre, obtingudes des de la Secretaria d'Estudiants i Docència de la Facultat de Dret, són les dades sobre

els resultats acadèmics (presentats, aptes, notes, etc.) dels alumnes matriculats en qualsevol assignatura de primer de la llicenciatura de Dret del curs 2007-2008. Les dades d'opinió són dades obtingudes de la informació facilitada per l'entrevista telefònica només dels alumnes de nou ingrés de primer de la llicenciatura de Dret del curs 2007-2008. La Secretaria d'Estudiants i Docència de la Facultat de Dret va explotar dades estadístiques i quantitatives, les quals s'encreuaven, quan era necessari, amb la informació facilitada per l'entrevista telefònica. Es va crear una base de dades amb informació personal bàsica (domicili, edat, sexe, etc.) i acadèmica (assignatures de què està matriculat l'alumne/a, nombre de crèdits que ha superat al final de curs, qualificacions, si s'ha matriculat de nou o ha abandonat els estudis, la via i la nota d'accés a la universitat, etc.) vinculada al número d'identificació de l'alumnat que formava l'univers de l'estudi.

A banda de l'estudi estadístic de les dades de registre, la tècnica d'investigació principal va ser l'entrevista telefònica assistida per ordinador. L'univers estava format pels 633⁶ alumnes de nou ingrés matriculats en el curs 2007-2008 a alguna de les sis assignatures obligatòries de primer curs de la llicenciatura de Dret de la Facultat de Dret de la UB (Història del Dret, Dret Romà, Dret Civil I, Teoria del Dret, Ciència Política i Dret Constitucional I). Es van entrevistar 574 persones, és a dir, el 90,7% de la població objectiu. Ara bé, a l'hora de valorar els resultats, cal tenir en compte que, en determinades preguntes filtrades, el nombre d'entrevistats que van respondre-hi va ser reduït.⁷

El treball de camp es va executar del 14 d'abril al 7 de maig de 2008.⁸ Per completar les entrevistes es van fer un màxim de cinc trucades a cada individu en diferents hores i dies. El balanç final de les trucades va ser el següent: 574 enquestes fetes, 14 telèfons erronis, 32 persones il·localitzables, 7 persones residents a l'estranger, 6 negatives; en total, 633. En l'entrevista telefònica es va obtenir informació respecte de l'assistència a classe i l'activitat laboral. Les dades obtingudes van ser d'una riquesa extraordinària, tant des del punt de vista quantitatiu com pel que fa als aspectes qualitatius.⁹

⁶ L'univers inicial de l'estudi era de 661 alumnes, però se'n van descartar 28 per problemes amb les dades disponibles i, per tant, es va començar l'estudi amb una població real de 633 alumnes.

⁷ En qualsevol cas, tots els gràfics inclouen, entre parèntesis (n = xxx), el nombre d'entrevistats.

⁸ Entre el 3 i el 7 de novembre de 2008 es va dur a terme una segona ronda d'entrevistes relatives a l'abandonament dels estudis.

⁹ El treball de camp de l'entrevista telefònica assistida per ordinador el va realitzar GESOP sota la direcció d'Àngels Pont, a qui, més enllà de l'encàrrec professional, agraïm la participació en el disseny de la recerca i en la cerca de solucions als problemes plantejats.

CARACTERÍSTIQUES DE L'ALUMNAT¹⁰

La població objectiu de l'estudi són els 633 alumnes de nou ingrés matriculats en el curs 2007-2008 en alguna de les sis assignatures obligatòries de primer any de la llicenciatura de Dret a la UB. Tot i que es va intentar obtenir l'opinió de tot l'alumnat de nou accés, finalment es van poder entrevistar 574 estudiants, que representen el 90,7% del total.

TAULA 4 ALUMNAT DE NOU INGRÉS DE L'ENSENYAMENT DE DRET

	Total	Història del Dret	Dret Civil I	Dret Constitucional I	Dret Romà	Teoria del Dret	Ciència Política
Matriculats	633	625	631	628	630	628	621
Nombre d'entrevistats	574	569	572	570	572	571	566
Percentatge d'entrevistes	90,70%	91,00%	90,60%	90,80%	90,80%	90,90%	91,10%

El 55,2% dels estudiants entrevistats són dones i el 44,8% restant, homes. Pel que fa a l'edat, el 57,0% dels enquestats tenen 18 o 19 anys, mentre que el 15,9% en tenen 20. Els que tenen entre 21 i 23 anys també representen el 15,9% dels entrevistats. En canvi, només l'11,3% tenen 24 anys o més.

La meitat dels entrevistats resideixen a la ciutat de Barcelona (52,8%), principalment als districtes de Sarrià-Sant Gervasi (13,8%), l'Eixample (9,8%), les Corts (5,9%) i Sants-Montjuïc (5,7%). Respecte dels que viuen fora de la ciutat comtal, la majoria provenen dels municipis del Baix Llobregat (16,4%) o de la resta del Barcelonès (11,0%). En canvi, el 7,0% viuen al Vallès Occidental o al Vallès Oriental, i el 6,1%, al Maresme. El 6,8% provenen de la resta del país.

El 38,5% de l'alumnat entrevistat treballa. Els alumnes que treballen acostumen a ser els de més edat. Entre els de 18 anys, estan ocupats el 21,1%; dels que tenen entre 21 i 23 anys, el 53,8%, i entre els més grans de 30 anys, el 72%.

El 5,6% dels estudiants entrevistats tenen, en el moment d'accedir als estudis de Dret, altres estudis universitaris finalitzats, especialment Relacions Laborals, ADE i Ciències Econòmiques. El 3,7% cursen una altra carrera simultàniament a la de Dret. Per acabar, el 93,0% continuen cursant la carrera de Dret. D'aquests, el 82,4% ho fan en horari de matí; el 12,7%, en horari de tarda, i el 4,9%, en horari de matí i tarda.

¹⁰ Vegeu-ne més informació en l'annex 1.

3. RESULTATS: ANÀLISI I DISCUSSIÓ

EL RENDIMENT ACADÈMIC DE L'ALUMNAT DE PRIMER DE DRET DEL CURS 2007-2008

Els resultats acadèmics del curs 2007-2008 s'han analitzat des de dos vessants: un que pren com a unitat d'anàlisi les assignatures i l'altre que pren com a unitat d'anàlisi l'estudiant. La primera anàlisi s'ha realitzat a partir de les dades de registre, i la segona, amb les dades d'opinió.

Rendiment acadèmic de l'alumnat de nou ingrés¹¹

L'estudi del rendiment acadèmic de l'alumnat de nou ingrés s'ha fet a partir de l'anàlisi dels resultats de 547 alumnes del total de 633 estudiants de nou ingrés de primer.¹² S'ha calculat tenint en compte els crèdits dels quals l'alumne/a s'ha matriculat i els que finalment ha superat. Aquest nivell d'anàlisi per estudiant ens ha permès de relacionar el rendiment de cada estudiant amb variables com ara l'edat i el sexe, la via i la nota d'accés, l'assistència a classe, l'ocupació i l'abandonament.

A partir d'aquesta anàlisi, podem afirmar que gairebé la meitat d'alumnes de nou ingrés analitzats han superat més del 50% dels crèdits matriculats, mentre que el 16,6% no n'han aprovat cap. Atesa la normativa de permanència, 91 alumnes han hagut de deixar obligatòriament l'ensenyament de Dret pel fet de no haver superat els crèdits mínims que permeten de continuar en l'ensenyament.

Tanmateix, l'estudi sobre l'abandonament dels alumnes de nou ingrés que s'ha dut a terme ens indica que al voltant del 27% dels alumnes abandonen la carrera, principalment perquè no els ha agradat. Si comparem aquest percentatge amb el d'alumnes que aproven menys del 25% dels crèdits dels quals es matriculen, ens adonem que els percentatges són bastant coincidents. Per tant, ens atreviríem a dir que hi ha una relació de causa-efecte entre l'abandonament de l'ensenyament i el rendiment acadèmic.

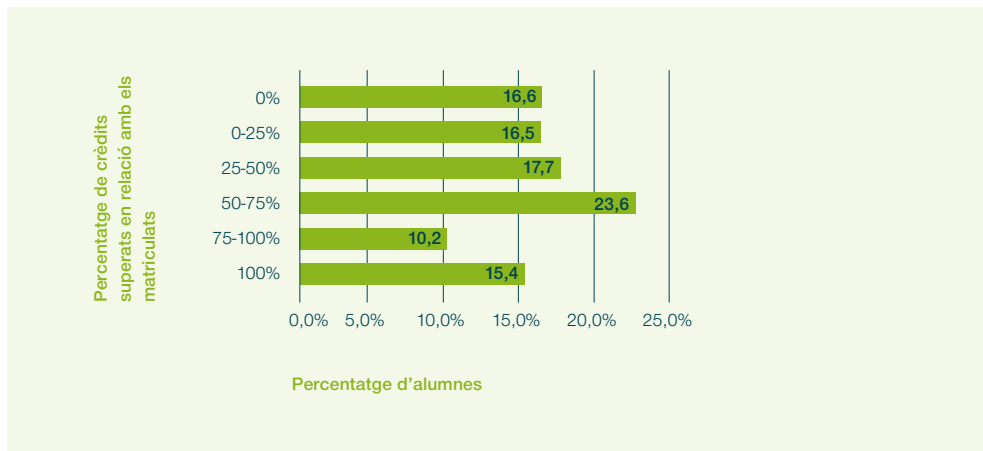
¹¹ Vegeu l'evolució del rendiment acadèmic de les assignatures de primer curs des del curs 1999-2000 fins al curs 2007-2008 a la pàgina 29, apartat b) "Evolució del rendiment acadèmic en el primer curs".

¹² El diferencial entre aquestes dues dades es deu al fet que no tots els estudiants van respondre el qüestionari telefònic de seguiment. L'alta taxa de resposta (547/633) proporciona una elevada significació als resultats analitzats.

Una altra dada important que cal tenir en compte és el baix percentatge d'alumnes que aproven tots els crèdits dels quals es matriculen (només el 15,4%). El percentatge d'alumnes que no aproven cap crèdit matriculat és superior al d'alumnes que els aproven tots.

La taxa mitjana de rendiment dels alumnes analitzats és del 47,2%.

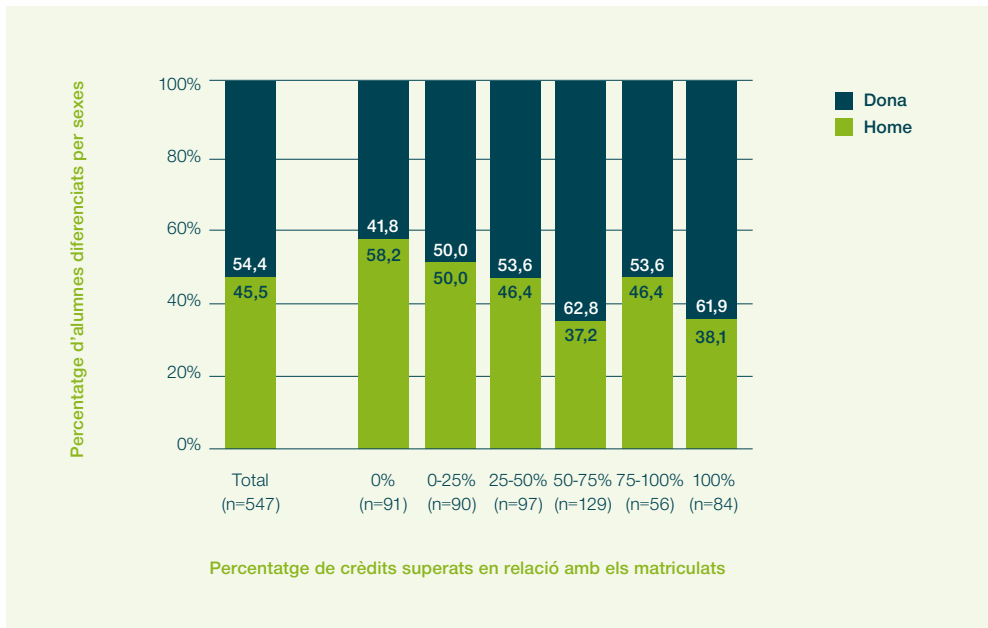
GRÀFIC 1 TAXA DE RENDIMENT DE L'ALUMNAT DE NOU INGRÉS DE PRIMER



Si observem el perfil de l'alumnat, ens adonem que les dones i els alumnes més joves són els que obtenen un millor rendiment acadèmic.

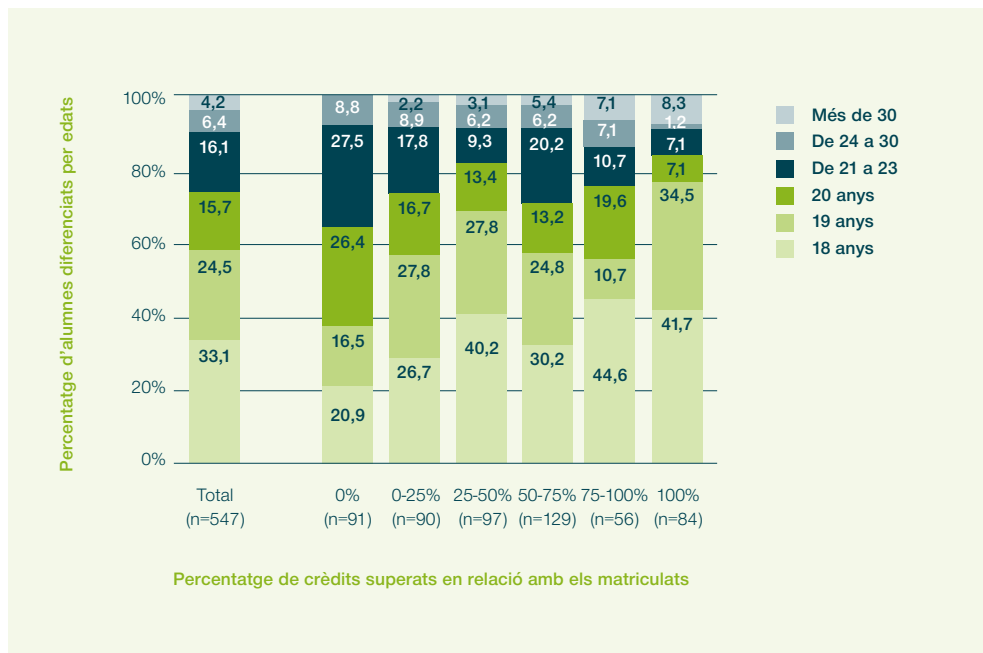
Més de la meitat dels alumnes que no han superat cap crèdit són homes. En canvi, a mesura que millora el rendiment acadèmic, augmenta el percentatge de dones, sobretot en les taxes de rendiment més altes. El 61,9% d'alumnes que aproven tots els crèdits matriculats són dones.

GRÀFIC 2 TAXA DE RENDIMENT DE L'ALUMNAT DE NOU INGRÉS PER SEXE



Pel que fa a l'edat, els alumnes més joves són els que obtenen un millor rendiment: el 76,2% dels 84 estudiants que ho aproven tot tenen entre 18 i 19 anys. Per contra, el 63% dels estudiants que no han aprovat res tenen més de 20 anys.

GRÀFIC 3 TAXA DE RENDIMENT DE L'ALUMNAT DE NOU INGRÉS PER EDAT



Rendiment acadèmic de les assignatures obligatòries de primer

a) Rendiment acadèmic per assignatures de primer

El rendiment acadèmic per assignatura s'ha analitzat a partir del càlcul de la taxa de rendiment acadèmic, de l'índex de presentats i de la taxa d'aptes de les sis assignatures obligatòries de primer. Aquestes taxes s'han calculat, de manera general, per assignatura i final de convocatòria i, de manera més concreta, per grups dins de la mateixa assignatura. Així, hem pogut disposar de dos nivells d'anàlisi diferents i comprovar el comportament del grup com a variable.

$$\text{Taxa de rendiment} = \frac{(\text{aptes en 1a convocatòria} + \text{aptes en 2a convocatòria}) \times 100}{\text{total de matriculats}}$$

$$\text{Índex de presentats} = \frac{(\text{presentats a la 1a convocatòria} + \text{presentats a la 2a convocatòria}) \times 100}{\text{total de matriculats} + \text{total d'actius en la 2a convocatòria}}$$

$$\text{Taxa d'aptes} = \frac{(\text{aptes en 1a convocatòria} + \text{aptes en 2a convocatòria}) \times 100}{\text{presentats a la 1a convocatòria} + \text{presentats a la 2a convocatòria}}$$

A la taula següent es mostren les dades de registre sobre les quals s’ha realitzat l’anàlisi del rendiment acadèmic de les assignatures de primer de l’ensenyament de Dret del curs 2007-2008. En aquestes dades hi figuren tots els alumnes matriculats a primer curs, tant els de nou ingrés com els alumnes de segona matriculació o repetidors.

TAULA 5 RESULTATS ACADÈMICS DE TOT L'ALUMNAT MATRICULAT A PRIMER DE L'ENSENYAMENT DE DRET DEL CURS 2007-2008

Assignatura	Matr.	Convocatòria ordinària										
		S*	A	N	E	H	NP	P	A	% P	% A/P	% TR
Dret Civil I	1.309	193	219	76	27	12	782	527	334	40,26	63,38	25,52
Dret Constitucional II	1.151	303	193	78	30	10	537	614	311	53,34	50,65	27,02
Dret Romà	982	140	215	85	28	11	502	480	339	48,88	70,63	34,52
Història del Dret	1.123	219	188	69	19	8	620	500	281	44,52	56,20	25,02
Teoria del Dret	896	245	202	98	36	10	305	591	346	65,96	58,54	38,62
Ciència Política	791	213	172	150	36	6	214	577	364	72,94	63,08	46,02

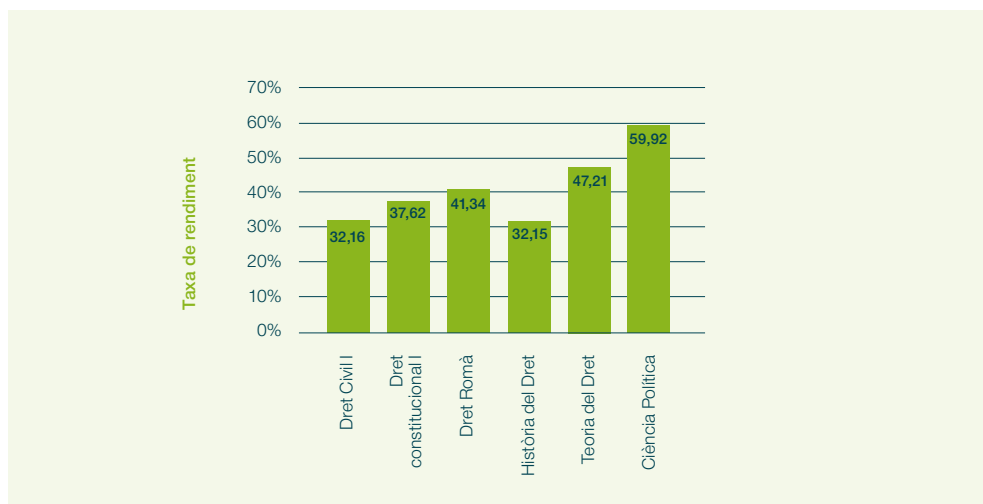
* S: suspens; A: aprovat; N: notable; E: excel·lent; H: matrícula d'honor; NP: no presentats; P: presentats; A: aprovats; TR: taxa de rendiment

Assignatura	Actius	Convocatòria extraordinària											Pendants
		S	A	N	E	H	NP	P	A	% P	% A/P	% TR	
Dret Civil I	975	161	75	9	3	0	793	182	87	18,67	47,80	8,92	888
Dret Constitucional II	840	140	90	25	7	0	578	262	122	31,19	46,60	14,50	718
Dret Romà	643	56	44	6	0	0	526	140	67	21,77	47,90	10,40	593
Història del Dret	832	85	68	11	2	0	673	165	80	19,83	48,50	9,62	752
Teoria del Dret	550	95	64	7	5	1	379	171	77	31,09	45,00	14,00	457
Ciència Política	427	67	84	19	7	0	250	177	110	41,45	62,10	25,80	6

P: alumnes presentats; A: aptes; A/P: alumnes aptes respecte als presentats; TR: taxa de rendiment

L'anàlisi dels resultats acadèmics ens ha acabat confirmant que el rendiment acadèmic de les assignatures de primer és significativament baix, i mostra que només una assignatura de les sis obligatòries de primer té una taxa de rendiment superior al 50%. És Ciència Política, l'única del primer quadrimestre amb exàmens finals al mes de febrer, amb una taxa de rendiment del 59,92%. En canvi, hi ha tres assignatures amb una taxa de rendiment per sota del 40%: Història del Dret (32,15%), Dret Civil I (32,16%) i Dret Constitucional I (37,62%).

GRÀFIC 4 TAXA MITJANA DE RENDIMENT DE LES ASSIGNATURES DE PRIMER



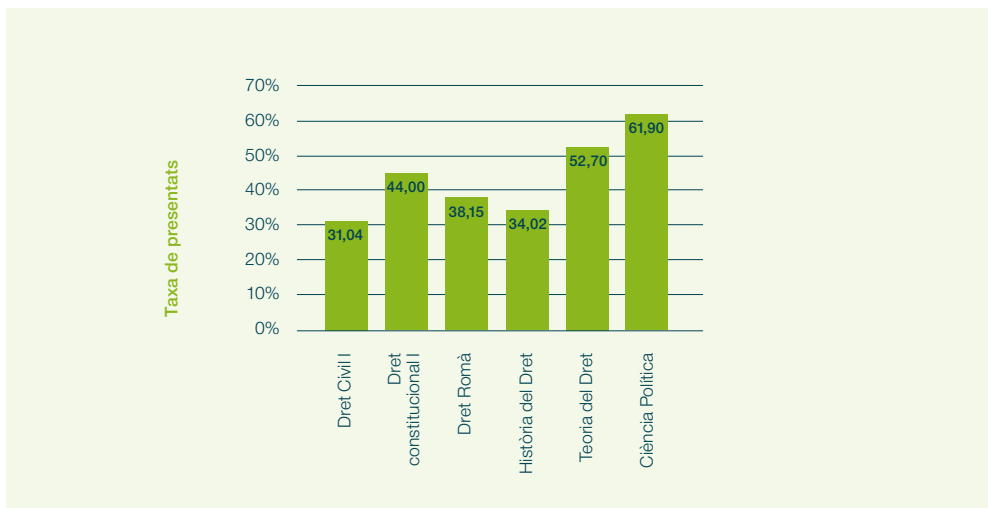
Les taxes de baix rendiment de les assignatures de primer s'expliquen bàsicament perquè el nombre d'alumnes que es presenten als exàmens és molt inferior al dels que es matriculen i, alhora, perquè el percentatge d'alumnes que aproven en relació amb els que s'han presentat també és deficient.

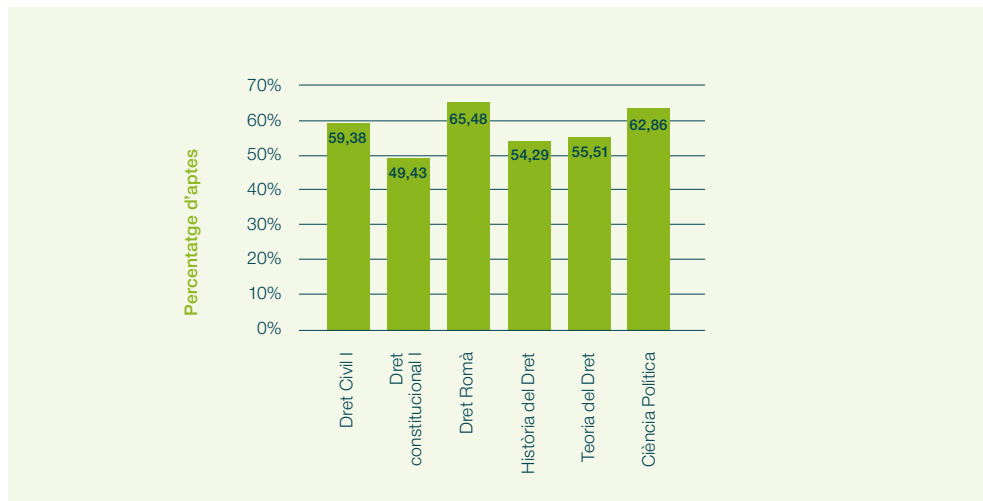
Si analitzem les dades de què disposem, podem observar que el percentatge d'alumnes presentats de tres assignatures de primer (Dret Civil I, Història del Dret i Dret Romà) oscil·la entre el 31% i el 38% dels matriculats, i només en dues (Teoria del Dret i Ciència Política) se supera el 50% de presentats. És preocupant el fet que menys de la meitat dels alumnes que es matriculen ni tan sols es presenten a l'examen. En l'apartat de la metodologia docent veurem quina influència té el sistema d'avaluació en el percentatge de presentats.

Aquest mateix estudi ha analitzat quines són les causes principals de l'abandonament de l'ensenyament, però no ha incidit en quins són els motius d'abandonament de l'assignatura. Seria bo tenir-ho present en estudis posteriors, ja que el baix percentatge d'alumnes presentats és un dels factors que provoca que la taxa de rendiment sigui tan baixa.

El percentatge d'aptes en relació amb els alumnes que s'han presentat a totes les assignatures de primer se situa per sobre del 50%. Les assignatures de Dret Romà i Ciència Política arriben a superar el 60% d'aptes en relació amb els alumnes presentats. Així doncs, podem afirmar que almenys la meitat dels alumnes que es presenten acaben aprovant l'assignatura. Ara bé, el fet que la taxa de rendiment valori el percentatge d'aprovat en relació amb els que s'han matriculat i que el nombre total d'alumnes presentats sigui tan baix comporta que la taxa de rendiment sigui igualment baixa, encara que almenys el 50% dels que es presenten acabi aprovant l'assignatura.

GRÀFIC 5 TAXA MITJANA D'ALUMNES PRESENTATS DE LES ASSIGNATURES DE PRIMER CURS



GRÀFIC 6 TAXA MITJANA D'ALUMNES APTES DE LES ASSIGNATURES DE PRIMER CURS

Un dels efectes immediats que comporta el fracàs en el rendiment acadèmic de les assignatures de primer, juntament amb la laxitud de la normativa de permanència dels últims anys, és l'acumulació d'alumnes repetidors en les assignatures de primer. El nombre d'alumnes pendents de quatre de les sis assignatures supera el 60% dels matriculats. La majoria d'aquests alumnes pendents acaben convertint-se en alumnes repetidors de les assignatures i, tal com es pot observar en la taula 6, en alguns casos el nombre de repetidors matriculats representa més de la meitat del total de matrícules.

TAULA 6 ALUMNES PENDENTS DE LES ASSIGNATURES DE PRIMER CURS DE 2007-2008

Assignatures	Alumnes matriculats	Alumnes pendents	Percentatge dels alumnes pendents en relació amb els matriculats
Dret Civil I	1.309	888	67,84%
Dret Constitucional I	1.151	718	62,38%
Dret Romà	982	593	60,39%
Història del Dret	1.123	752	66,96%
Teoria del Dret	896	457	51,00%
Ciència Política	791	317	40,07%

TAULA 7 ALUMNES DE PRIMERA I SEGONA MATRÍCULES EN LES ASSIGNATURES DE PRIMER DE L'ENSENYAMENT DE DRET DE 2007-2008

Assignatures	Alumnes de primera matrícula ¹³	Alumnes de segona matrícula i més	Percentatge d'alumnes de segones matrícules
Dret Civil I	621	658	51,45%
Dret Constitucional I	597	532	47,12%
Dret Romà	585	446	43,26%
Història del Dret	604	496	45,09%
Teoria del Dret	558	283	33,65%
Ciència Política	619	178	22,33%
TOTAL	3.584	2.593	41,98%

Un percentatge tan alt d'alumnes repetidors en assignatures comporta conseqüències negatives tant en la metodologia docent com en l'anàlisi de resultats acadèmics. El comportament dels alumnes repetidors es caracteritza generalment per la poca assistència a classe i per l'alta probabilitat d'abandonament de l'assignatura. Aquest fet segurament afecta de manera directa els resultats acadèmics, ja que en moltes assignatures els repetidors arriben a ser gairebé el 50%. Tot i que en aquest estudi no s'han analitzat els resultats per separat, seria interessant, en estudis posteriors, comparar el rendiment dels alumnes de primera matrícula amb el dels repetidors.

b) Evolució del rendiment acadèmic en el primer curs

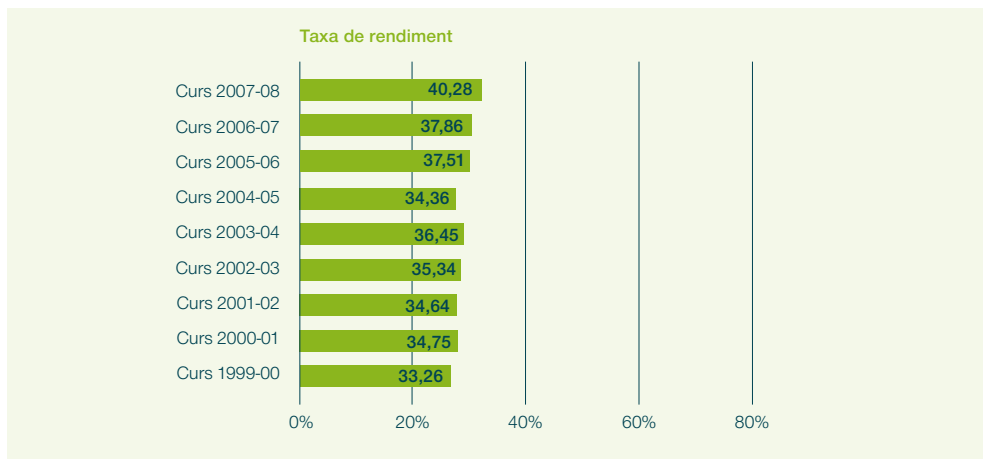
Si observem l'evolució de la taxa de rendiment des del curs 1999-2000,¹⁴ podem constatar un lleuger increment curs rere curs. La taxa de rendiment del curs 2007 2008 ha augmentat el 6,4% respecte del curs 2006 2007, l'increment més alt que s'ha donat d'un curs a un altre.

Prenent el curs 1999-2000 com a any base, l'increment de la taxa de rendiment des d'aquest curs fins al curs 2007-2008 ha estat del 21,17%. Una altra dada significativa és l'augment del 17,23% que hi ha hagut des del curs 2004 2005, primer any d'implantació dels grups adaptats a l'EEES, fins al curs 2007 2008.

¹³ Les dades referents al nombre d'alumnes matriculats en les taules 6 i 7 divergeixen entre si a causa del moment en què van ser facilitades per diferents unitats de la Universitat.

¹⁴ El càlcul de la taxa mitjana de rendiment per curs s'ha obtingut del quocient resultant del total de matrícules d'assignatures de primer registrades en el curs acadèmic dividit pel total d'alumnes aptes.

GRÀFIC 7 EVOLUCIÓ DE LA TAXA DE RENDIMENT DEL CURS DE PRIMER DES DEL CURS 1999-2000



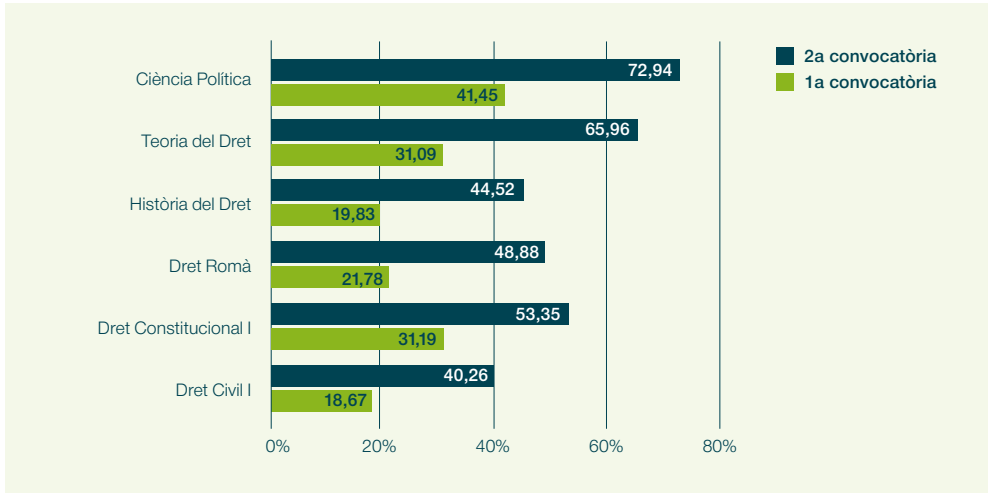
En el curs 2007-2008, el percentatge d'alumnes aptes en relació amb el total de matrícules ha estat del 40,28%. Aquesta taxa de rendiment evidencia el fracàs provocat tant per l'alt percentatge de no presentats (41,70%) com pel baix percentatge d'aptes en relació amb els presentats (57,41%).

c) Rendiment acadèmic per convocatòries

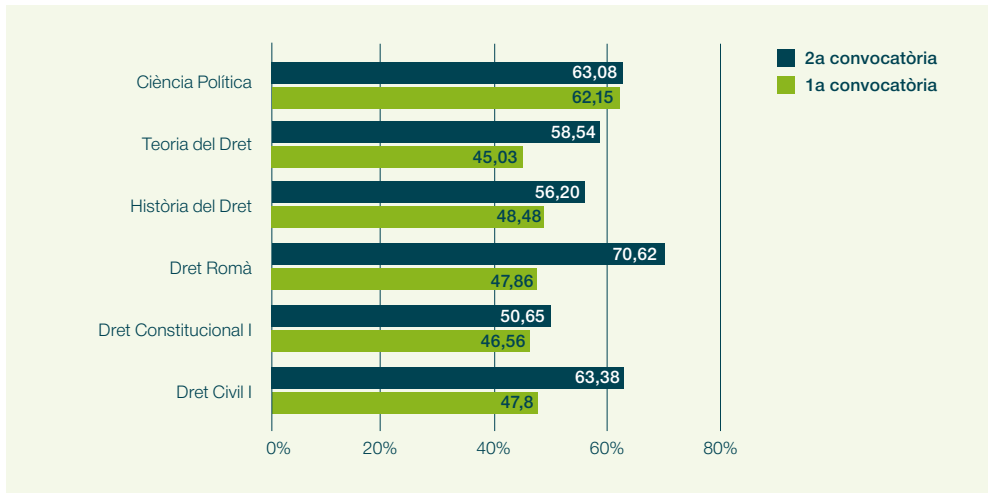
Quan passem a analitzar els resultats acadèmics per convocatòries, podem comprovar que la taxa d'alumnes presentats és molt més alta en la primera convocatòria que en la segona. Hi ha casos en què la diferència percentual entre l'una i l'altra és superior als 30 punts (Teoria del Dret i Dret Romà). En canvi, la taxa d'aptes de segona convocatòria no difereix tant de la primera, tot i que és una mica inferior. En la segona convocatòria, el percentatge d'alumnes aprovats és el mateix, però només s'hi presenten la meitat dels alumnes actius.

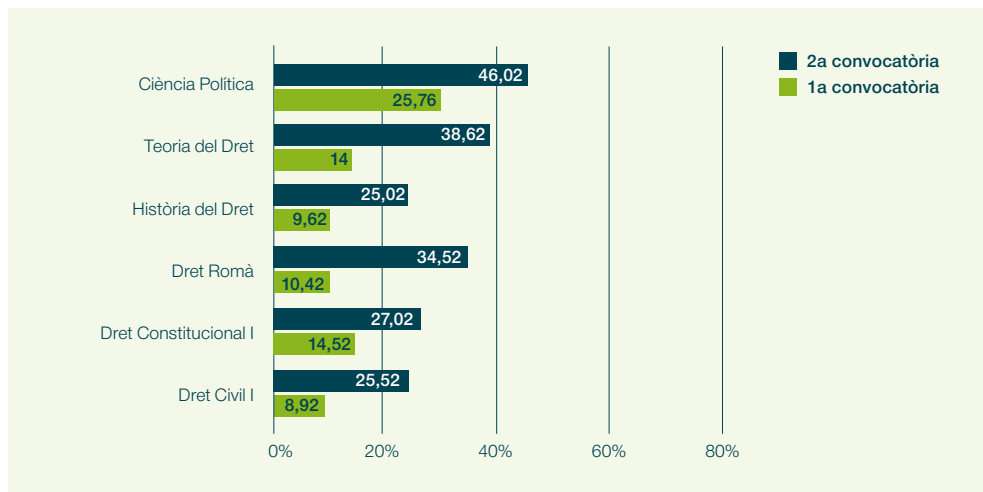
La diferència d'alumnes presentats en primera i segona convocatòries comporta alhora que la taxa de rendiment sigui significativament més alta en la primera que en la segona, i en algun cas (Teoria del Dret i Dret Romà) difereix en 24 punts percentuals.

GRÀFIC 8 TAXA D'ALUMNES PRESENTATS PER CONVOCATÒRIES



GRÀFIC 9 TAXA D'ALUMNES APTES PER CONVOCATÒRIES



GRÀFIC 10 TAXA DE RENDIMENT PER CONVOCATÒRIES**Rendiment acadèmic per grups i metodologia docent**

Les dades mostrades fins al moment fan referència al resultat de l'anàlisi del rendiment acadèmic per al conjunt de l'assignatura i, per tant, es tracta de valors mitjans. També s'ha efectuat l'anàlisi per grups,¹⁵ per poder comparar els resultats entre ells, ja que l'elevat nombre de grups que té el primer curs de l'ensenyament de Dret ens obliga a prendre el grup i la seva tipologia com una variable que cal tenir en compte en l'anàlisi del rendiment acadèmic. Aquesta doble anàlisi ha estat de gran utilitat per poder comparar el resultat concret dels grups amb la mitjana de l'assignatura. Sovint s'observa que els grups d'una mateixa assignatura, com ara Dret Civil I, Història del Dret i Dret Constitucional I, obtenen resultats molt diferents. Per tant, les taxes de rendiment d'alumnes presentats i d'aptes mostren diferències percentuals bastant grans. En l'apartat de la metodologia docent es desenvolupa d'una manera més detallada com influeix la tipologia de grup en el rendiment acadèmic.

L'anàlisi dels resultats acadèmics per grups d'una mateixa assignatura s'ha realitzat tenint en compte l'horari i la metodologia docent com a variables d'anàlisi.

La coexistència de tres tipologies de grups diferents quant a la metodologia i al sistema d'avaluació emprats ens ha permès de conèixer com ha influït la metodologia en el rendiment acadèmic.

¹⁵ Vegeu diversos gràfics i taules dels resultats acadèmics de totes les assignatures de primer en l'annex 3.

Els grups es denominen de manera diferent segons la seva metodologia. Així doncs, en el primer curs de la llicenciatura de Dret coexisteixen els grups ordinaris (GO), els grups adaptats a l'EEES (GA) i els grups semipresencials (SP).

Els *grups ordinaris* s'han caracteritzat, sobretot i en general, per un sistema d'examen final (i, eventualment, exàmens parcials) i per una metodologia més centrada en classes teòriques i magistrals. En canvi, els *grups adaptats a l'EEES* han seguit una metodologia més activa i participativa i un sistema d'avaluació continuada força pautat. El Protocol d'actuació academicodocent,¹⁶ impulsat per l'equip de govern i aprovat pels òrgans de govern de la Facultat de Dret, ha fixat els criteris metodològics que han seguit els grups adaptats. En aquest document s'estableixen els criteris metodològics següents: un sistema d'avaluació continuada basat en l'exercici d'activitats pràctiques; l'aplicació del crèdit ECTS, i la coordinació dels equips docents formats pel professorat d'un mateix grup. Per acabar, hi ha els *grups SP*, que s'han caracteritzat per la disminució de la presencialitat, per un sistema d'avaluació continuada i per l'ús del Campus Virtual com a eina de comunicació i d'aprenentatge.

D'altra banda, dels nou grups que hi ha en el primer curs, sis tenen horari de matí i tres de tarda. Dels sis grups de matí, tres són grups adaptats i tres ordinaris, i dels tres grups de tarda només un és grup adaptat.

El resultat d'aquesta anàlisi ha evidenciat que, més enllà del tarannà i del perfil personal del professorat, la metodologia docent ha influït en els resultats acadèmics, ja que les taxes de rendiment dels grups adaptats són significativament superiors a les dels grups ordinaris. Els grups adaptats que han seguit una metodologia docent menys teòrica i més basada en l'activitat de l'alumnat i en un sistema d'avaluació continuada, generalment presenten una taxa de rendiment i un índex d'alumnes presentats superiors als dels grups ordinaris, que tenen un sistema d'avaluació final i una metodologia docent més basada en la teoria.

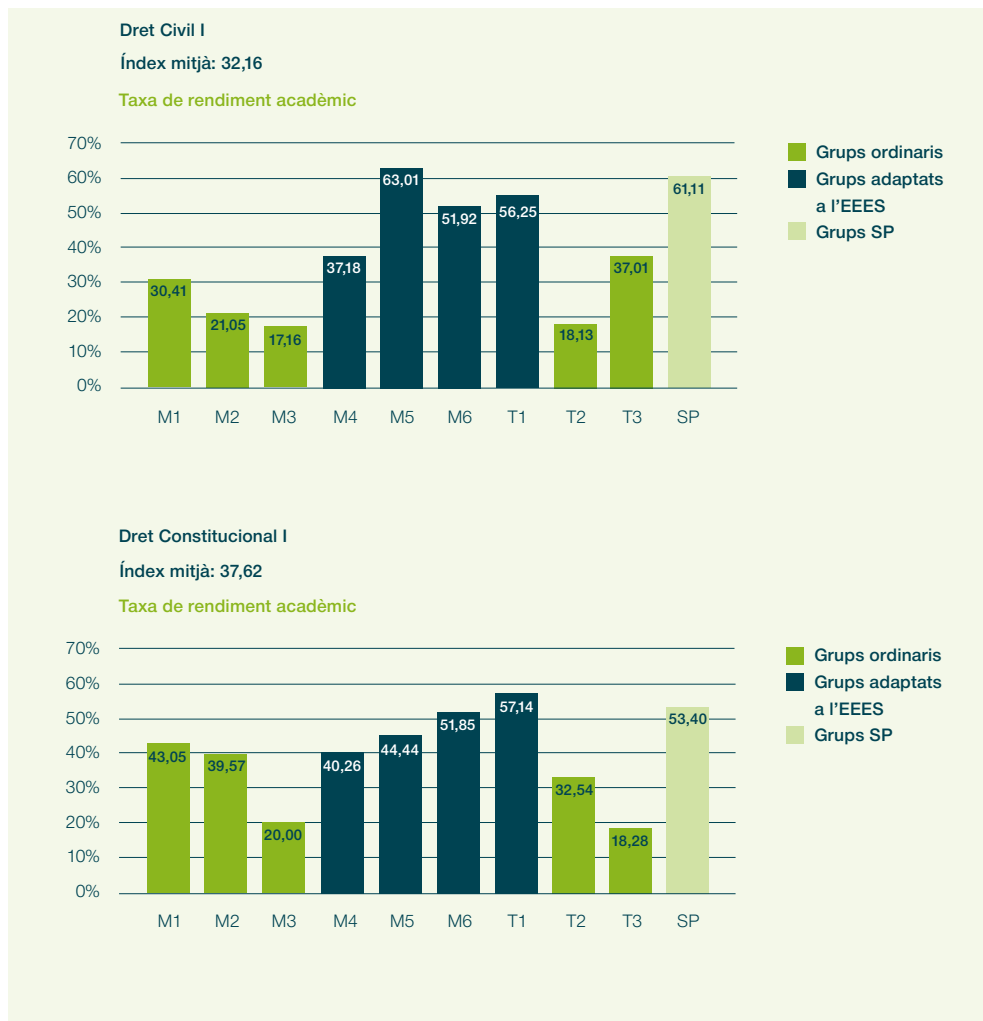
En contra del que es pressentia fins ara, la taxa de rendiment acadèmic dels grups de tarda no presenta un patró de conducta que permeti afirmar que aquests grups solen tenir unes taxes de rendiment baixes, ja que les taxes són molt diferents entre uns grups i els altres. En alguns casos, com ara el grup T1 d'Història del Dret i el grup T1 de Ciència Política, es mostren taxes de rendiment per sobre del 70%. En canvi, altres grups de tarda, com ara el T3 de Dret Constitucional I i el T1 de Dret Civil I, presenten taxes inferiors al 20%. El que sí que es repeteix és que les taxes de rendiment més altes dels grups de tarda corresponen a grups adaptats.

Tots els grups adaptats, excepte el grup M5 de Teoria del Dret, presenten una taxa de rendiment per sobre de la taxa mitjana de rendiment de l'assignatura. En alguns casos, les diferències percentuals entre els grups adaptats i els ordinaris són considerables: és el cas del grup adaptat

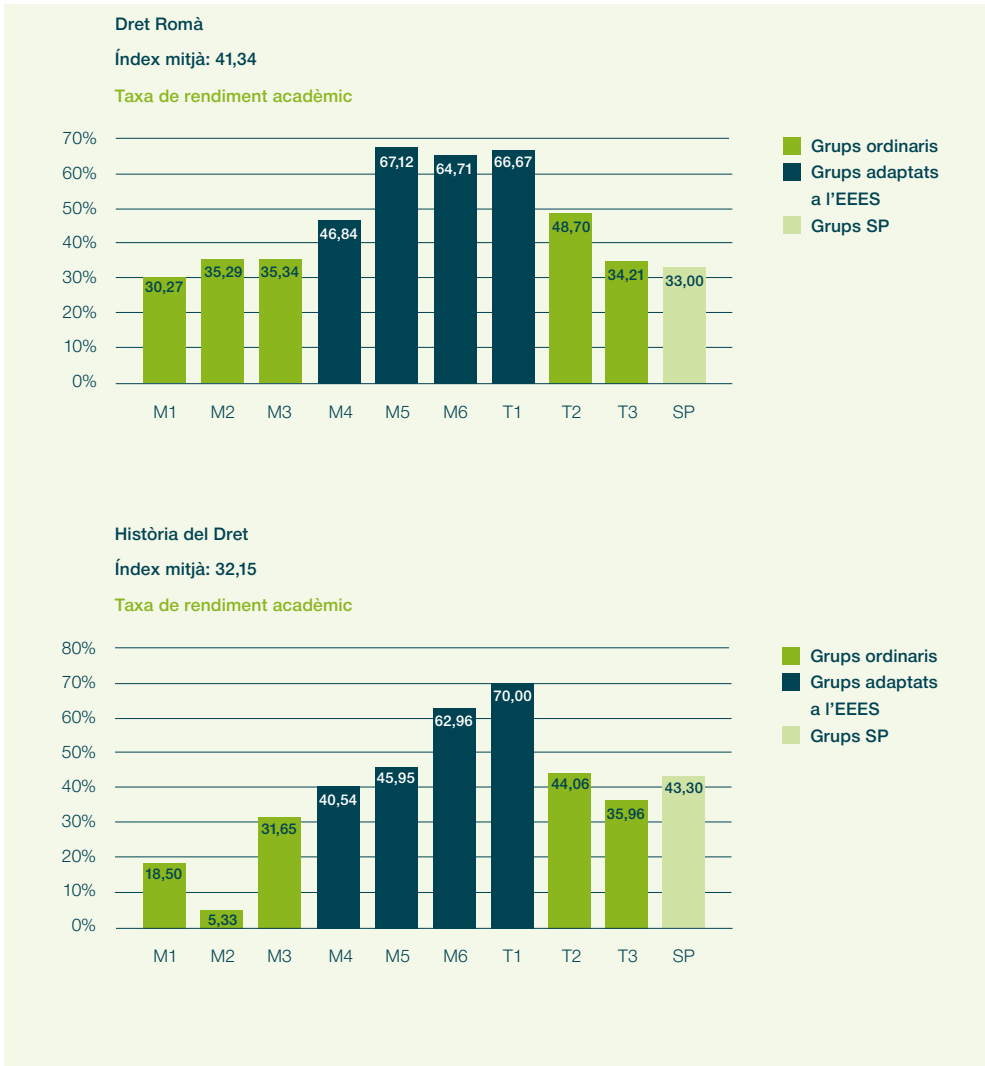
¹⁶ Vegeu el Protocol d'actuació academicodocent dels grups adaptats a l'EEES a www.ub.edu/dret/serveis/MID.htm.

M5 de Dret Civil I, amb una diferència de 45,85 punts respecte del grup ordinari M3. També observem una diferència percentual considerable de gairebé 65 punts entre el grup adaptat T1 i el grup ordinari M2 de l'assignatura d'Història del Dret. A continuació es mostren els gràfics de les taxes de rendiment per assignatures i grups, en els quals es poden comparar les diferències entre els grups de tipologia diversa.

GRÀFIC 11 TAXA DE RENDIMENT DE LES ASSIGNATURES DE PRIMER PER GRUPS



GRÀFIC 11 TAXA DE RENDIMENT DE LES ASSIGNATURES DE PRIMER PER GRUPS (CONTINUACIÓ)



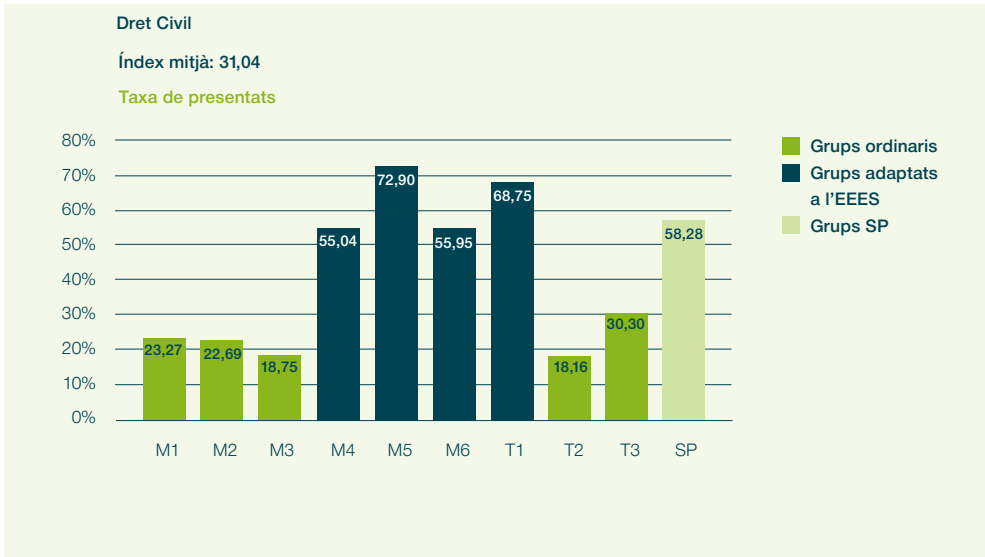
GRÀFIC 11 TAXA DE RENDIMENT DE LES ASSIGNATURES DE PRIMER PER GRUPS (CONTINUACIÓ)



Els grups Mx són grups amb torn horari de matí; els Tx, grups amb horari de tarda, i els SP, grups semipresencials

Pel que fa a l'índex d'alumnes presentats, també tots els grups adaptats, a excepció del grup T1 de Dret Constitucional I, mostren uns percentatges per sobre de l'índex mitjà. Tots els grups adaptats de les assignatures de Dret Civil I, Dret Romà, Història del Dret i Teoria del Dret tenen unes taxes de presentats superiors a les dels grups ordinaris. En el cas de les assignatures de Dret Constitucional I i Ciència Política, algun grup ordinari té un percentatge de presentats superior al d'algun grup adaptat. En el percentatge de presentats també trobem diferències percentuals de gairebé 50 punts entre grups ordinaris i grups adaptats de diverses assignatures (Dret Civil I, Dret Romà i Història del Dret). En canvi, en les assignatures de Teoria del Dret i Ciència Política, les diferències percentuals entre grups no són tan grans. A continuació es mostren els gràfics de les taxes d'alumnes presentats per assignatures i grups. S'hi poden comparar les diferències entre els grups de tipologia diversa.

GRÀFIC 12 TAXA D'ALUMNES PRESENTATS DE LES ASSIGNATURES DE PRIMER PER GRUPS



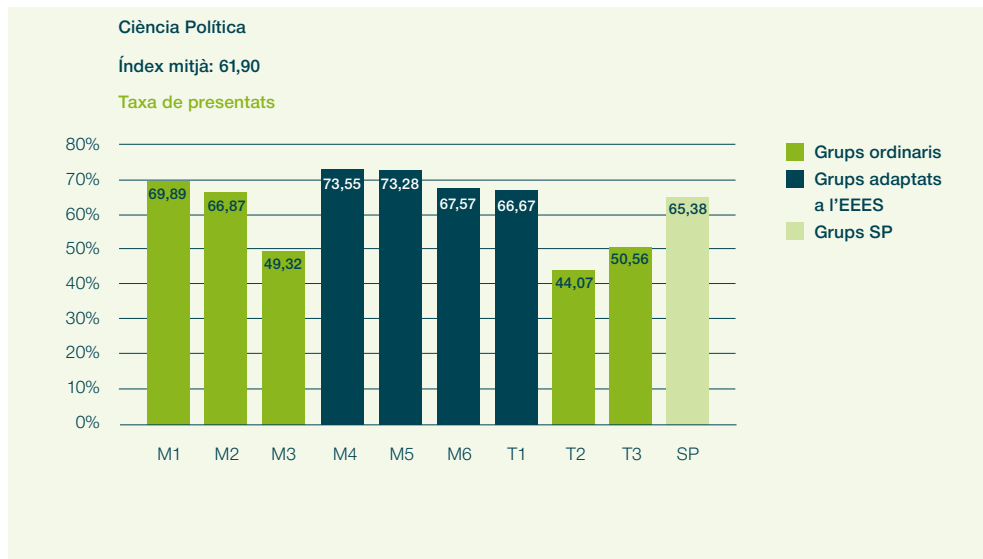
GRÀFIC 12 TAXA D'ALUMNES PRESENTATS DE LES ASSIGNATURES DE PRIMER PER GRUPS (CONTINUACIÓ)



GRÀFIC 12 TAXA D'ALUMNES PRESENTATS DE LES ASSIGNATURES DE PRIMER PER GRUPS (CONTINUACIÓ)



GRÀFIC 12 TAXA D'ALUMNES PRESENTATS DE LES ASSIGNATURES DE PRIMER PER GRUPS (CONTINUACIÓ)



En el primer curs de Dret hi ha deu grups (cinc d'ordinaris [GO], quatre d'adaptats [GA] i 1 d'SP) que, multiplicats per les sis assignatures obligatòries de primer, fan un total de 60 grups diferents (grup/classe/assignatura). D'aquests 60 grups classe, en el curs 2007-2008 un total de 24 han estat GA i sis han estat SP.

En general, la taxa de rendiment dels GA acostuma a ser més alta que la dels GO. Si observem la taula següent, ens adonem que el 45,83% dels GA tenen una taxa de rendiment situada entre el 60% i el 70%. En canvi, només el 3,33% dels GO tenen una taxa de rendiment entre aquests intervals. Una altra dada significativa és que cap GA no té una taxa de rendiment inferior al 30%, mentre que el 26,66% dels GO sí que presenten taxes de rendiment per sota del 30%.

TAULA 8 TAXA DE RENDIMENT PER TIPOLOGIES DE GRUPS

Taxa de rendiment	GA	% GA	GO	% GO	SP	% SP	Nre. total	% total
0-10%			1	3,33			1	1,67
10-20%			6	20,00			6	10,00
20-30%			1	3,33			1	1,67
30-40%	1	4,17	12	40,00	1	16,67	14	23,33
40-50%	6	25,00	7	23,30	1	16,67	14	23,33
50-60%	4	16,67	1	3,33	2	33,33	7	11,67
60-70%	11	45,83	1	3,33	1	16,67	13	21,67
70-80%	2	8,33	1	3,33	1	16,67	4	6,67
80-90%								
90-100%								
Total	24	100	30	100	6	100	60	100

L'índex d'alumnes presentats també és superior en els GA que en els GO. El 70,84% dels GA tenen una taxa d'alumnes presentats d'entre el 50% i el 70% dels alumnes matriculats. En canvi, només el 16,67% dels GO aconseguixen aquest percentatge d'alumnes presentats.

TAULA 9 TAXA DE PRESENTATS PER TIPOLOGIES DE GRUPS

Taxa de presentats	GA	% GA	GO	% GO	SP	% SP	Nre. total	% total
0-10%			1	3,33			1	1,67
10-20%			2	6,67			2	3,33
20-30%			7	23,33			7	11,67
30-40%			10	33,33	1	16,67	11	18,33
40-50%	1	4,17	5	16,67			6	10,00
50-60%	7	29,17	3	10,00	2	33,33	12	20,00
60-70%	10	41,67	2	6,67	3	50,00	15	25,00
70-80%	6	25,00					6	10,00
80-90%								
90-100%								
Total	24	100	30	100	6	100	60	100

Aquests resultats ens indiquen que l'alumnat que està matriculat en GA es presenta més a les convocatòries d'exàmens i, consegüentment, no abandona les assignatures. En canvi, no hi ha una relació tan directa entre la metodologia i el sistema d'avaluació i la taxa d'aprovat, ja que no

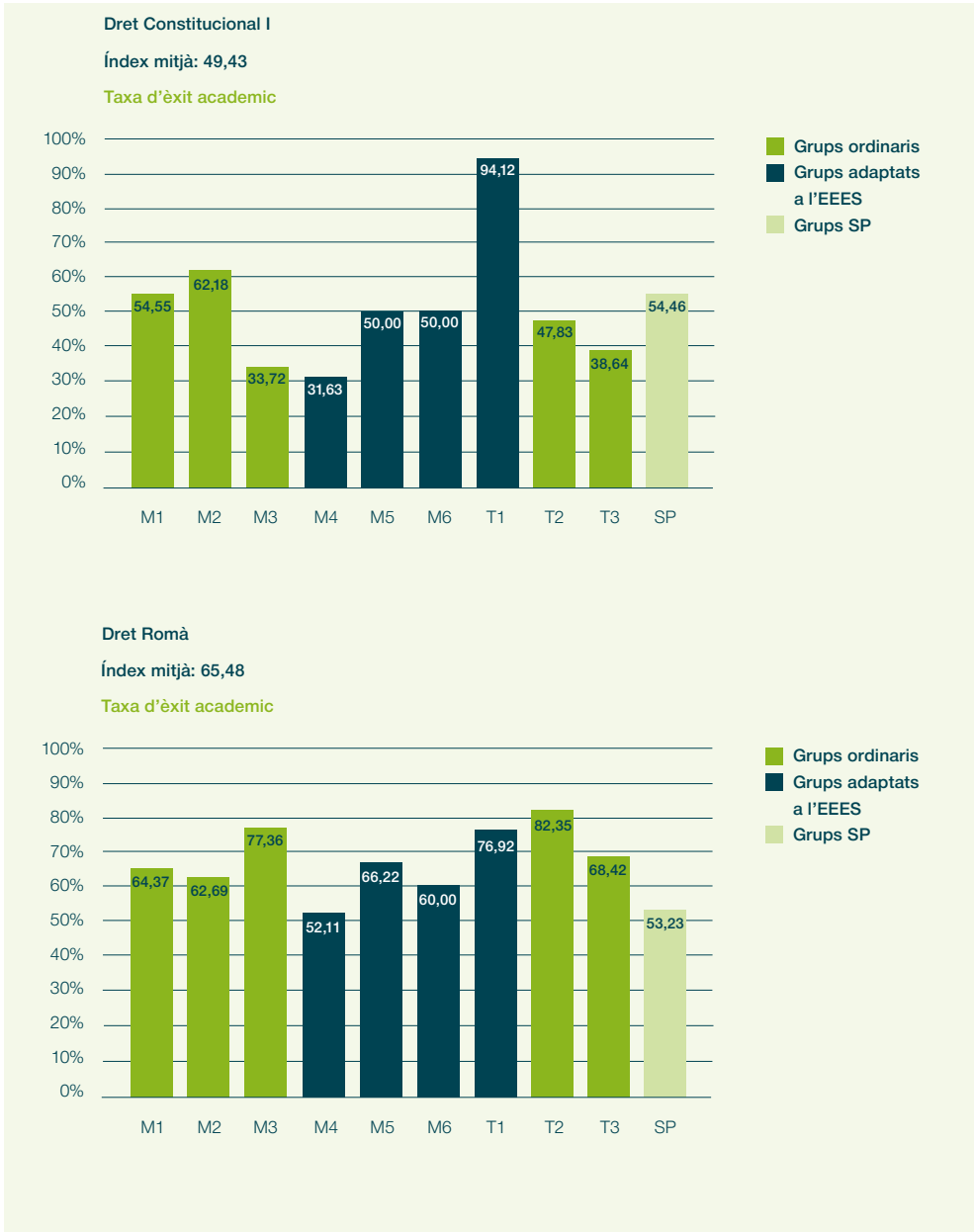
s'observen tantes diferències percentuals entre els GA i els GO. Per tant, podem afirmar que la metodologia incideix significativament en el fet que els alumnes es presentin als exàmens i no abandonin l'assignatura, però no tant en el fet que acabin aprovant l'assignatura.

En el gràfics següents es pot apreciar que la taxa d'alumnes aptes en relació amb els presentats no mostra gaires diferències entre els GA i els GO. Per tant, la variable de la tipologia de grup no exerceix cap influència en la taxa d'aprovat.

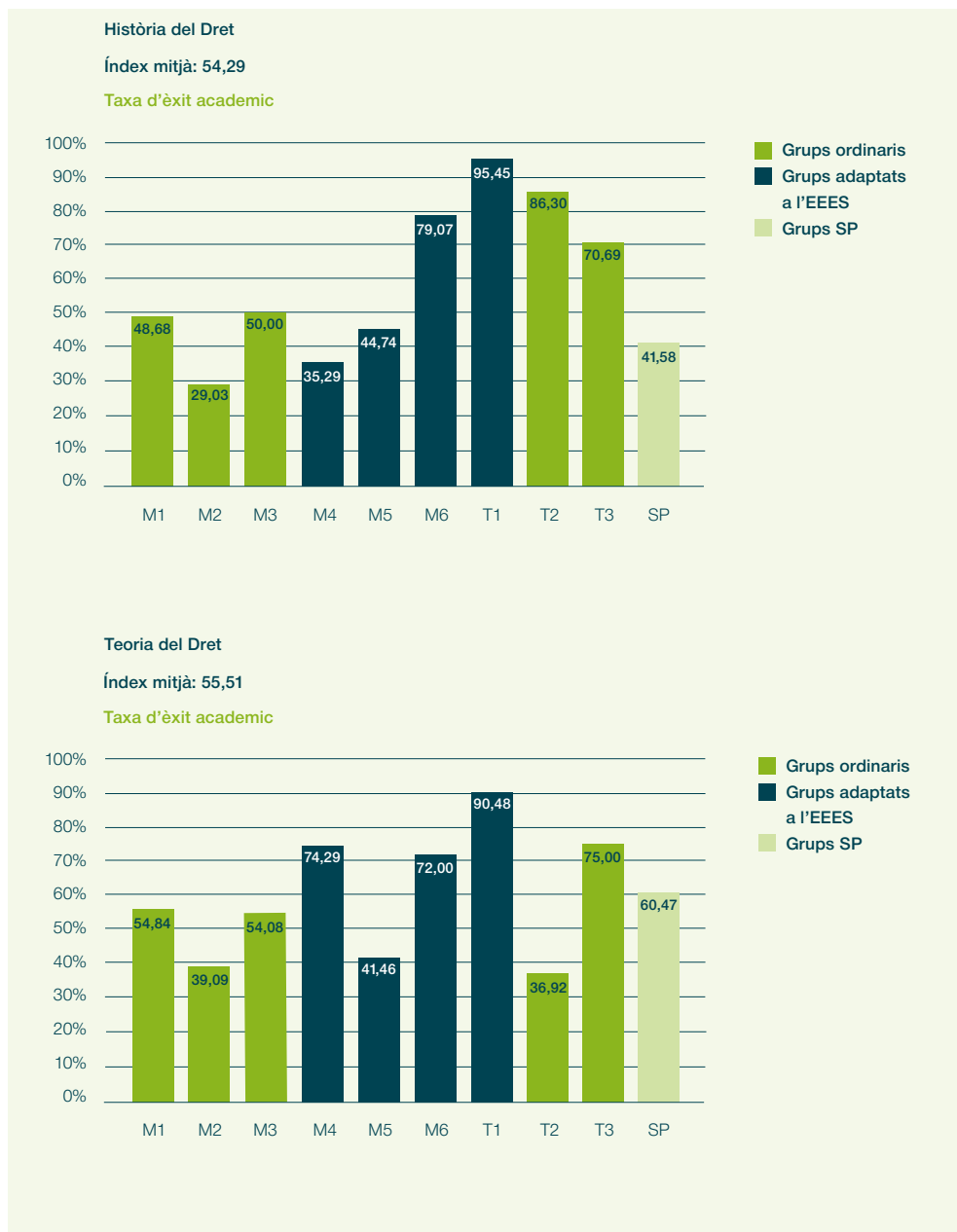
GRÀFIC 13 TAXA D'ALUMNES APTES DE LES ASSIGNATURES DE PRIMER PER GRUPS



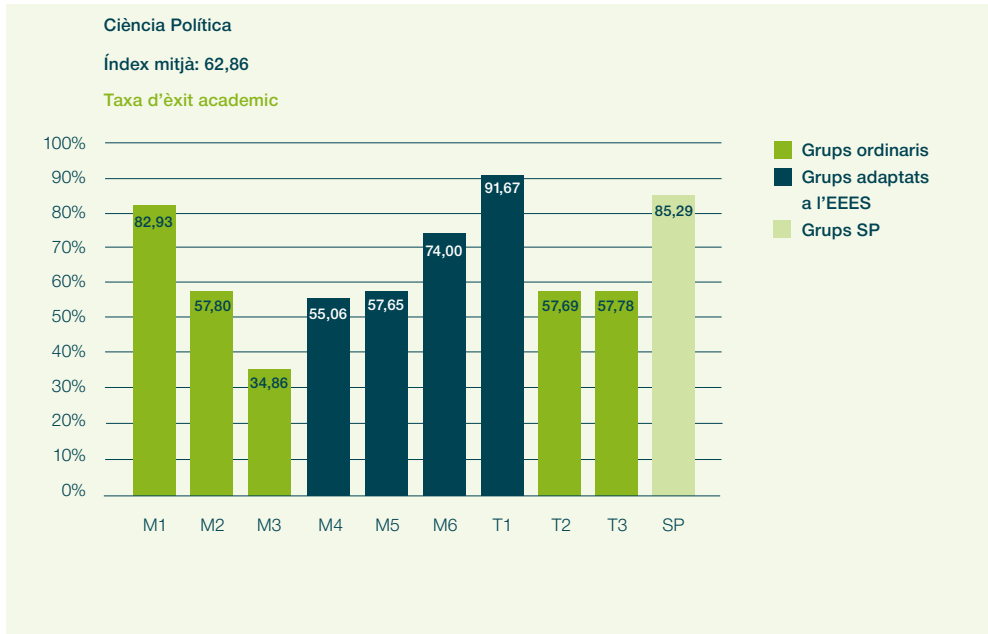
GRÀFIC 13 TAXA D'ALUMNES APTES DE LES ASSIGNATURES DE PRIMER PER GRUPS (CONTINUACIÓ)



GRÀFIC 13 TAXA D'ALUMNES APTES DE LES ASSIGNATURES DE PRIMER PER GRUPS (CONTINUACIÓ)



GRÀFIC 13 TAXA D'ALUMNES APTES DE LES ASSIGNATURES DE PRIMER PER GRUPS (CONTINUACIÓ)



Els resultats acadèmics dels grups SP també són satisfactoris respecte de la mitjana de l'assignatura. Tots els grups SP, a excepció del de Dret Romà, estan per sobre de la mitjana. En el cas de Teoria del Dret, Dret Constitucional I i Dret Civil I, la taxa és superior a la dels GO. Pel que fa a la taxa d'alumnes presentats, només el grup SP de Dret Romà té un índex inferior al de la mitjana de l'assignatura. Tres dels sis grups SP mostren un percentatge de presentats d'entre el 60% i el 70% dels alumnes matriculats. El percentatge d'estudiants aptes respecte dels presentats dels grups SP no difereix del de la resta de grups, però és important destacar que el grup SP de Dret Civil I és el grup que ha obtingut la taxa d'aptes més alta de l'assignatura (75%).

L'ABSENTISME ACADÈMIC DE L'ALUMNAT

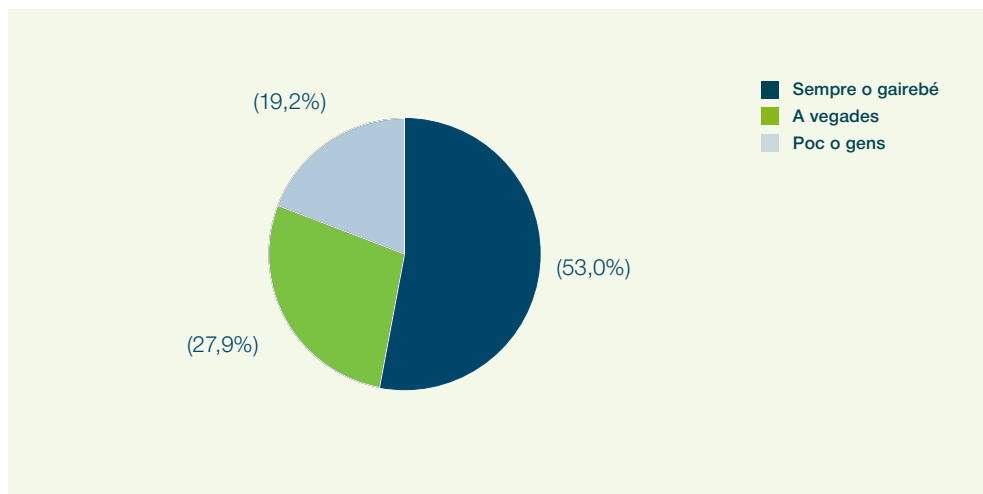
La identificació i la quantificació de l'absentisme acadèmic

Entenem per *absentisme* la no-assistència a les classes de cadascuna de les assignatures. Aquest comportament es pot quantificar i se'n poden fixar nivells diferents, plantejats tant en termes d'absència com de presència a classe.

Com s'ha dit, ara es vol analitzar en quina mesura hi ha una relació directa entre l'absentisme de l'alumnat a les classes i el rendiment acadèmic, i fer-ho en una doble direcció: quan l'absentisme és la fase prèvia a l'abandonament i, per tant, el rendiment ha estat nul; i quan, sense abandonament, l'absentisme incideix en un aprofitament deficient o insuficient del curs. El plantejament és simple i obeeix a una constant de la funció docent: assistir regularment a classe ajuda a millorar el rendiment acadèmic de l'alumnat?; no assistir-hi, l'empitjora?

S'ha demanat a tots els estudiants entrevistats si han assistit sempre, sovint, poc o mai a classe en cadascuna de les assignatures obligatòries a les quals s'han matriculat. A partir de les respostes s'ha construït una nova variable que sintetitza l'assistència a classe de cada individu per al conjunt d'assignatures matriculades. La conclusió és que la meitat dels alumnes entrevistats assisteixen a classe sempre o gairebé sempre, o, analitzat en negatiu, i el que és més significatiu, que una quarta part dels enquestats van a les aules de vegades (27,9%), mentre que dos de cada deu assisteixen a classe poc o gens. En definitiva, gairebé la meitat dels estudiants (47,10%) només assisteixen a classe de vegades, poc o gens.

GRÀFIC 14 PERCENTATGE D'ASSISTÈNCIA DE L'ALUMNAT DE PRIMER



Gairebé no hi ha diferències per sexes pel que fa a l'assistència a classe, tot i que el percentatge de dones que hi van sempre o gairebé sempre (54,3%) és lleugerament superior al dels homes (51,4%). En canvi, sí que hi ha diferències significatives per edats, ja que el percentatge d'alumnes que van poc o gens a classe augmenta a mesura que s'incrementa l'edat dels entrevistats. Representa el 50% dels que tenen entre 24 i 30 anys; ara bé, el percentatge es redueix fins al 32% entre els que tenen més de 30 anys.

La proporció d'alumnes que van poc o gens a classe és superior entre els que treballen (29,4%) que entre els que no ho fan (12,7%). El percentatge d'absentisme també és més gran entre els que tenen horari laboral de matí i tarda (38,5%) o de tarda (26,5%) que entre els que el tenen de matí (9,8%).

Per tant, el segment d'estudiants més absentistes correspon al perfil d'un home entre 24 i 30 anys que treballa en torn de matí i tarda.

També s'ha demanat a l'alumnat que no ha abandonat la carrera amb quina freqüència assisteix a classe en cada una de les sis assignatures obligatòries en les quals està matriculat. Història del Dret és l'assignatura que presenta més absentisme, ja que el 16,9% d'estudiants matriculats afirmen no anar-hi mai (el 2,8% no hi van perquè la tenen convalidada). En canvi, el 21,8% diuen que hi van poc, i el 25%, sovint. Només un terç dels entrevistats que no han abandonat la carrera afirmen anar-hi sempre (33,5% —el 31,3% del total—). Per tant, el 38,7% dels estudiants afirmen no anar mai o anar poc a les classes d'Història del Dret.¹⁷ Aquestes dades tan extremes apareixen concentrades en dos grups del torn de matí.

Al voltant del 10% afirmen no assistir mai a les classes de les assignatures de Dret Civil I (10,8%) i Dret Constitucional I (9,4%). En ambdós casos, hi van sempre el 43,9% i el 43%, respectivament. En canvi, el 8,4% afirmen no anar mai a classe de Dret Romà, i el 6,7%, a la de Teoria del Dret. El percentatge dels que hi assisteixen sempre se situa al voltant del 44% en ambdós casos. A més, aquestes dues assignatures presenten la proporció més gran d'alumnes que les tenen convalidades (al voltant del 5%).

De les assignatures obligatòries de primer any, la que menys absentisme presenta és Ciència Política —que, a diferència de les altres, només s'imparteix durant el primer quadrimestre—, ja que el 69,8% dels alumnes entrevistats afirmen anar-hi sempre i només el 4% diuen que no hi van mai.

¹⁷ Convé especificar que, en general, el professor responsable de cada grup hi aplica la metodologia i l'avaluació que ell mateix estima més convenient, de manera que hi pot haver diferències substancials entre la metodologia i el sistema d'avaluació entre un grup i un altre. A més, en el Departament de Dret Civil és una pràctica habitual establir una rotació anual dels equips docents —*càtedres*—, de manera que els professors passen d'impartir classes de primer curs a segon, i així successivament, fins a completar una roda i començar de nou en el primer curs.

GRÀFIC 15 PERCENTATGE DE L'ASSISTÈNCIA DE L'ALUMNAT PER ASSIGNATURES



TAULA 10 ELS NIVELLS D'ABSENTISME PER ASSIGNATURES

	Història del Dret		Dret Civil I		Dret Consti-tucional I		Dret Romà		Teoria del Dret		Ciència Política	
	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%
Entrevistats	569	100	572	100	570	100	572	100	571	100	566	100
L'han pagada	37	6,50	37	6,50	37	6,50	37	6,50	37	6,50	37	6,50
La tenen convalidada	15	2,60	6	1,00	21	3,70	26	4,50	29	5,10	12	2,10
Van sempre a classe	178	31,30	235	41,10	229	40,20	240	42,00	232	40,60	369	65,20
Van sovint a classe	133	23,40	149	26,00	154	27,00	140	24,50	173	30,30	91	16,10
Van poc a classe	116	20,40	87	15,20	79	13,90	84	14,70	64	11,20	36	6,40
No van mai a classe	90	15,80	58	10,10	50	8,80	45	7,90	36	6,30	21	3,70
Van poc o mai a classe	206	36,20	145	25,30	129	22,60	129	22,60	100	17,50	57	10,10

TAULA 11 PERCENTATGE D'ABSENTISME PER ASSIGNATURES

		Història del Dret	Dret Civil I	Dret Constitucional I	Dret Romà	Teoria del Dret	Ciència Política
Total		38,70	27,10	24,20	24,10	18,70	10,80
Sexe	Home	40,70	31,10	27,60	23,80	22,10	9,70
	Dona	37,10	23,80	21,40	24,40	16,00	11,60
Edat	18 anys	35,90	22,30	19,00	19,00	12,00	6,00
	19 anys	41,40	24,20	20,50	25,00	20,30	10,90
	20 anys	41,00	30,60	24,70	29,40	15,30	10,80
	De 21 a 23 anys	39,50	31,30	31,30	25,00	23,50	18,20
	De 23 a 30 anys	48,60	41,20	50,00	38,20	44,10	25,70
	Més de 30 anys	19,00	33,30	21,70	16,70	22,70	
Situació laboral	Treballa	46,20	33,80	35,40	26,40	24,00	17,10
	No treballa	34,40	23,10	17,80	22,80	15,70	7,10
Horari	Matí	39,90	24,80	21,30	23,10	14,80	9,00
	Tarda	28,40	38,20	46,30	25,00	43,90	16,70
	Matí i tarda	38,50	28,00	11,50	30,80	15,40	24,00

Un cop identificats i quantificats els nivells d'absentisme en el primer curs, el perfil de l'alumnat absentista i les diferències per assignatures, cal cercar els motius de l'absentisme acadèmic. Per què un percentatge significatiu de l'alumnat de primer curs no assisteix a classe?

S'ha demanat les raons de l'absència a tots aquells que afirmen anar poc o mai a classe a cadascuna de les assignatures. En les dues assignatures amb més absentisme, Història del Dret i Dret Civil I, la causa principal de no assistir a les aules és el professorat o la metodologia que emprava. Així ho afirma la meitat dels alumnes en el primer cas (49%) i tres de cada deu en el segon (31%).

Altres motius que al·leguen els estudiants són la falta de motivació, la dificultat o el fet que es preparen l'assignatura pel seu compte, sobretot en el cas de Dret Constitucional I i Dret Romà (pel que fa a la darrera consideració). Finalment, s'observa que hi ha una bona part d'alumnes que no assisteixen a classe perquè no poden, fonamentalment perquè els coincideix amb l'horari laboral o amb altres activitats. Aquest grup es manté estable en totes les assignatures (entre 30 i 45 estudiants en cadascuna); per tant, el pes és més gran en aquelles en què hi ha menys absentisme (Teoria del Dret i Ciència Política).

Subsidiàriament, encara hi ha altres raons esgrimides pels alumnes que no assisteixen a classe. Són les següents: la possibilitat d'avaluació única; la intenció de deixar l'assignatura per més endavant; l'encavalcament de l'horari amb el d'altres assignatures; la dificultat per entendre l'idioma, o la voluntat de deixar la carrera.

També s'ha preguntat a l'alumnat que va poc o mai a classe què faria possible que hi assistís d'una manera més regular. En el cas d'Història del Dret i de Dret Civil I, les dues assignatures amb més absentisme, l'exigència principal és canviar la manera de fer les classes o el professorat (el 55,8% i el 42,1% respectivament). En la resta d'assignatures, aquesta qüestió representa entre el 25% i el 36% de les respostes.

Però encara hi ha altres motius que ajudarien a modificar l'actitud de l'alumnat, com ara canviar l'horari de les classes, controlar l'assistència a classe o introduir l'avaluació continuada.¹⁸ No obstant això, els estudiants també es responsabilitzen de la situació quan afirmen que els hauria calgut més motivació, no haver-ho deixat al principi o introduir canvis en l'àmbit personal (horari de feina, lloc de residència, etc.). També demanen, tot i que menys, que hi hagi més beques, que es publiquin els apunts per Internet, etc. Malgrat tot, una part important dels estudiants afirmen que res no els faria possible assistir més a classe i modificar, per tant, el comportament absentista. Aquest percentatge s'incrementa en les assignatures amb menys absentisme.

En definitiva, el professorat o la metodologia que emprava —i aquí s'inclou el sistema d'avaluació—, així com la falta de motivació o la dificultat, es manifesten com els motius principals per no anar a classe en les assignatures amb més absentisme.

¹⁸ Cal assenyalar que durant el curs 2007-2008, quan es va fer l'enquesta, en el primer curs hi havia cinc GA, que seguien una metodologia d'avaluació continuada —eren els grups amb menys alumnes—, i quatre GO —els més nombrosos—, en els quals se seguia la metodologia que fixava el professorat, sovint basada en una avaluació final —i, eventualment, amb un examen parcial— i res més.

TAULA 12 ELS MOTIUS DE L'ABSENTISME

	Història del Dret (nre.=206)		Dret Civil I (nre.=145)		Dret Constitucional I (nre.=129)		Dret Romà (nre.=129)		Teoria del Dret (nre.=100)		Ciència Política (nre.=57)	
	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%
Perquè no puc	33	16,00	41	28,30	43	33,30	34	26,40	45	45,00	30	52,60
Perquè el treball em coincideix amb les hores de classe	23	11,20	28	19,30	29	22,50	23	17,80	26	26,00	18	31,60
Perquè l'horari em coincideix amb altres activitats	10	4,90	12	8,30	10	7,80	11	8,50	16	16,00	10	17,50
Per qüestions personals			1	0,70	4	3,10			3	3,00	2	3,50
Pel professorat	101	49,00	45	31,00	28	21,70	28	21,70	24	24,00	8	14,00
Perquè el professorat no utilitza una metodologia adequada	90	43,70	39	26,90	17	13,20	26	20,20	16	16,00	7	12,30
Perquè no m'agrada el professorat	11	5,30	6	4,10	11	8,50	2	1,60	8	8,00	1	1,80
Perquè és difícil, em motiva poc	53	25,70	29	20,00	35	27,10	28	21,70	33	33,00	11	19,30
Perquè és molt pesada, densa, difícil	20	9,70	17	11,70	17	13,20	4	3,10	9	9,00	2	3,50
Perquè aquesta assignatura em motiva poc	20	9,70	6	4,10	13	10,10	9	7,00	16	16,00	7	12,30
Perquè no considero necessària l'assistència a aquesta assignatura	7	3,40	2	1,40	3	2,30	11	8,50	2	2,00	1	1,80
Perquè em dedico a altres assignatures	6	2,90	4	2,80	2	1,60	4	3,10	6	6,00	1	1,80
Perquè m'ho preparo pel meu compte	39	18,90	25	17,20	16	12,40	45	34,90	15	15,00	8	14,00
Perquè em preparo l'assignatura pel meu compte	31	15,00	17	11,70	11	8,50	38	29,50	9	9,00	5	8,80
Perquè ja dispo dels apunts d'aquesta assignatura	8	3,90	8	5,50	5	3,90	7	5,40	6	6,00	3	5,30
Perquè és avaluació única	19	9,20	7	4,80	15	11,60	15	11,60	6	6,00	4	7,00

TAULA 12 ELS MOTIUS DE L'ABSENTISME (CONTINUACIÓ)

	Història del Dret (nre.=206)		Dret Civil I (nre.=145)		Dret Constitucional I (nre.=129)		Dret Romà (nre.=129)		Teoria del Dret (nre.=100)		Ciència Política (nre.=57)	
	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%
Perquè la deixo per més endavant	22	10,70	13	9,00	14	10,90	8	6,20	3	3,00	2	3,50
Perquè l'horari s'encavalca amb el d'altres assignatures	5	2,40	3	2,10	3	2,30	3	2,30	1	1,00	2	3,50
Perquè em costa entendre l'idioma en què es fa			7	4,80			1	0,80				
Perquè deixo la carrera	3	1,50	3	2,10	1	0,80	2	1,60	1	1,00		
Altres	4	1,90	4	2,80	2	1,60	3	2,30	2	2,00	2	3,50
NS/NC			1	0,70	2	1,60	1	0,80			1	1,80

TAULA 13 QUÈ FARIA POSSIBLE UNA ASSISTÈNCIA MÉS REGULAR A CLASSE?

	Història del Dret (nre.=206)		Dret Civil I (nre.=145)		Dret Constitucional I (nre.=129)		Dret Romà (nre.=129)		Teoria del Dret (nre.=100)		Ciència Política (nre.=57)	
	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%
Canviar la manera de fer les classes, el professorat	115	55,80	61	42,10	38	29,50	43	33,30	36	36,00	14	24,60
Canviar la manera d'explicar a les classes	92	44,70	52	35,90	24	18,60	39	30,20	31	31,00	13	22,80
Canviar de professorat	18	8,70	8	5,50	10	7,80	1	0,80	4	4,00	1	1,80
Canviar de temari	5	2,40	1	0,70	4	3,10	3	2,30	1	1,00		
Canviar l'horari de les classes, flexibilitat	11	5,30	9	6,2	15	11,60	13	10,10	11	11,00	8	14,00

TAULA 13 QUÈ FARIA POSSIBLE UNA ASSISTÈNCIA MÉS REGULAR A CLASSE?
(CONTINUACIÓ)

	Història del Dret (nre.=206)		Dret Civil I (nre.=145)		Dret Constitucional I (nre.=129)		Dret Romà (nre.=129)		Teoria del Dret (nre.=100)		Ciència Política (nre.=57)	
	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%	Nre.	%
Avaluació continuada, controlar l'assistència	9	4,40	3	2,10	8	6,20	5	3,90	1	1,00	2	3,60
Avaluació continuada	7	3,40	1	0,70	4	3,10	3	2,30	1	1,00	1	1,80
Controlar l'assistència	2	1,00	2	1,40	3	2,30	2	1,60			1	1,80
Que comptés més anar a classe					1	0,80						
Motivació, no haver-ho deixat al principi	16	7,80	16	11,00	7	5,40	6	4,70	4	4,00	1	1,80
Motivació	13	6,30	10	6,90	3	2,30	5	3,90	1	1,00		
No haver-ho deixat al principi	3	1,50	6	4,10	4	3,10	1	0,80	3	3,00	1	1,80
Canvis personals	17	8,30	12	8,30	13	10,10	13	10,10	17	17,00	7	12,30
Canvi en els horaris de treball	11	5,30	11	7,60	6	4,70	7	5,40	12	12,00	6	10,50
Més temps	5	2,40			5	3,90	5	3,90	3	3,00	1	1,80
Viure a Barcelona	1	0,50	1	0,70	2	1,60	1	0,80	2	2,00		
Altres	4	1,90	8	5,50	7	5,40	4	3,10	3	3,00	2	3,50
Beques			1	0,70	1	0,80			1	1,00	1	1,80
Tenir massa assignatures					4	3,10						
Publicar els apunts a Internet					1	0,80	1	0,80	1	1,00		
Altres	4	1,90	7	4,80	1	0,80	3	2,30	1	1,00	1	1,80
Res	39	18,90	40	27,60	43	33,30	45	34,90	29	29,00	23	40,40
No ho sap	3	1,50	1	0,70			3	2,30	3	3,00	1	1,80

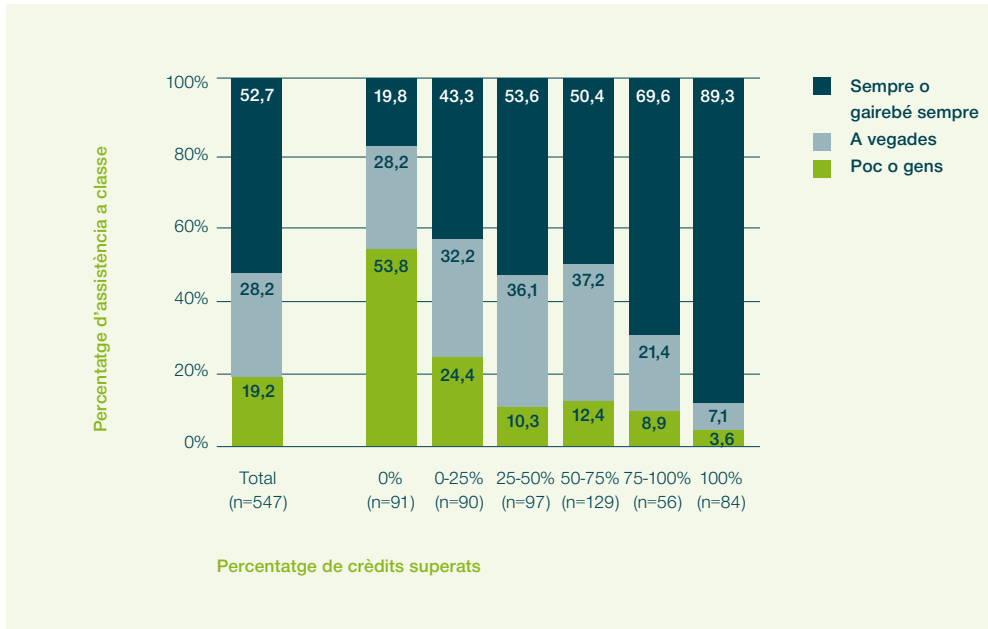
La identificació i la quantificació de l'absentisme acadèmic¹⁹

Identificar i quantificar l'absentisme en si mateix no té més interès acadèmic que constatar i precisar quelcom evident. El més rellevant és establir d'una manera objectiva la relació entre l'absentisme i el rendiment acadèmic.

L'encreuament, en l'àmbit individual, de les dades dels crèdits superats durant el curs acadèmic i de l'absentisme manifestat pel mateix estudiant, revela que els alumnes que sempre o gairebé sempre assisteixen a classe obtenen un millor rendiment acadèmic. Així, el gràfic següent mostra una clara vinculació entre el nombre de crèdits superats i el nivell d'assistència a classe. Només el 19,8% dels alumnes que no han superat cap crèdit diuen que assisteixen sempre o gairebé sempre a les aules. A l'extrem contrari, entre els que els han aprovat tots, el percentatge dels que assisteixen sempre o gairebé sempre a classe arriba al 89,3%. I a l'inrevés, més de la meitat dels que no han superat cap crèdit diuen que van poc o gens a classe (53,8%), mentre que aquest grup només representa el 3,6% dels que ho han aprovat tot. Per tant, no és agosarat afirmar que, en termes generals, el rendiment acadèmic millora amb l'assistència a classe.

¹⁹ Per construir aquesta variable, en la primera fase de l'estudi es demana als alumnes entrevistats si assisteixen molt, poc, sovint o sempre a cadascuna de les sis assignatures obligatòries de primer curs. A partir d'aquí, es dona un valor numèric entre 0 i 100 a cada una de les quatre categories d'assistència (*mai*, *poc*, *sovint*, *sempre*). La suma de la puntuació obtinguda en cada matèria es divideix pel nombre d'assignatures matriculades de cada alumne/a. Així s'obté un resultat d'entre 0 i 100 per a cada individu. La categoria *poc o gens* correspon a l'alumnat amb una puntuació inferior a 50; a *vegades*, als que han obtingut entre 50 i 79, i *sempre o gairebé sempre*, als que han assolit 80 punts o més.

GRÀFIC 16 RELACIÓ ENTRE ABSENTISME I RENDIMENT ACADÈMIC



Absentisme i abandonament

L'estudi de l'abandonament és diferent de l'estudi de l'absentisme acadèmic, però hi està relacionat. Ara no volem aprofundir en aquest fenomen, que hem estudiat a part, sinó referir-nos-hi només en la mesura que intervé en el rendiment acadèmic de l'alumnat. Hem assenyalat anteriorment que sovint l'absentisme és la primera fase o el primer símptoma de l'abandonament.²⁰

En alguns casos, absentisme i abandonament es confonen. Alguns alumnes no assisteixen a classe perquè han decidit d'abandonar els estudis. Aquí l'abandonament seria una evidència de nul rendiment acadèmic. En altres casos, però, és a l'inrevés: els mals resultats acadèmics propicien l'abandonament. I, en un tercer cas encara, hi ha l'alumnat que, no havent superat nou crèdits de matèries obligatòries, es veu obligat a deixar els estudis de Dret a la UB. En aquest últim supòsit, de vegades és difícil, o impossible, saber si l'estudiant no es matricula en el curs següent perquè ha estat «expulsat» per la normativa de permanència o bé perquè ha decidit pel seu compte no continuar els estudis.

²⁰ En el nostre context i en aquest estudi, considerem *abandonament* la diferència entre els estudiants matriculats en el primer curs de Dret del curs 2007-2008 i els no matriculats en cap ensenyament de la Facultat de Dret durant el curs següent. Per tant, abandonament és, per als efectes que ens interessen, deixar la carrera, per bé que al final d'aquest epígraf —i en el treball monogràfic sobre abandonament que tenim en curs— es distingeix entre abandonament en sentit tècnic i mobilitat.

En tot cas, tant si l'abandonament precedeix una qualificació acadèmica com si n'és una conseqüència, sempre incideix en les estadístiques sobre rendiment acadèmic. És a dir, quan l'estudiant abandona la carrera abans de finalitzar el curs, les qualificacions són de *no presentat* i continua constant i incidint en les taules estadístiques que s'elaborin; en canvi, quan l'estudiant abandona la carrera després de rebre les qualificacions, aquestes són, naturalment, les que configuren les estadístiques.

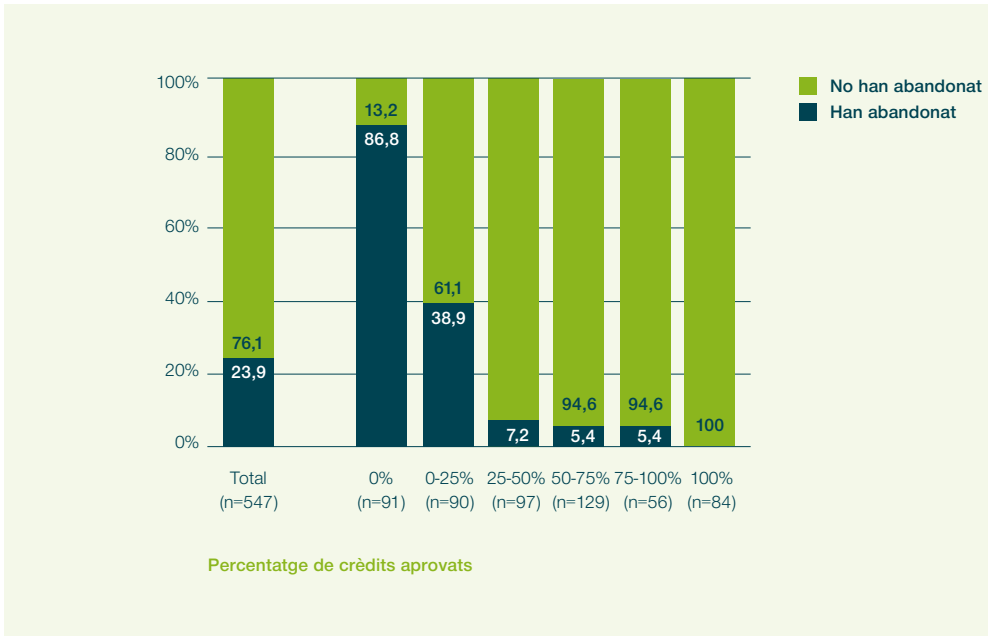
TAULA 14 ALUMNAT QUE ABANDONA L'ENSENYAMENT DE DRET EN EL CURS 2007 2008

Abandonament / Mobilitat Llicenciatura de Dret	Nre.	%
Total de nou accés 2007-2008	661 ²¹	100
Matriculats el 2008-2009	481	72,80
Han deixat la carrera	180	27,20

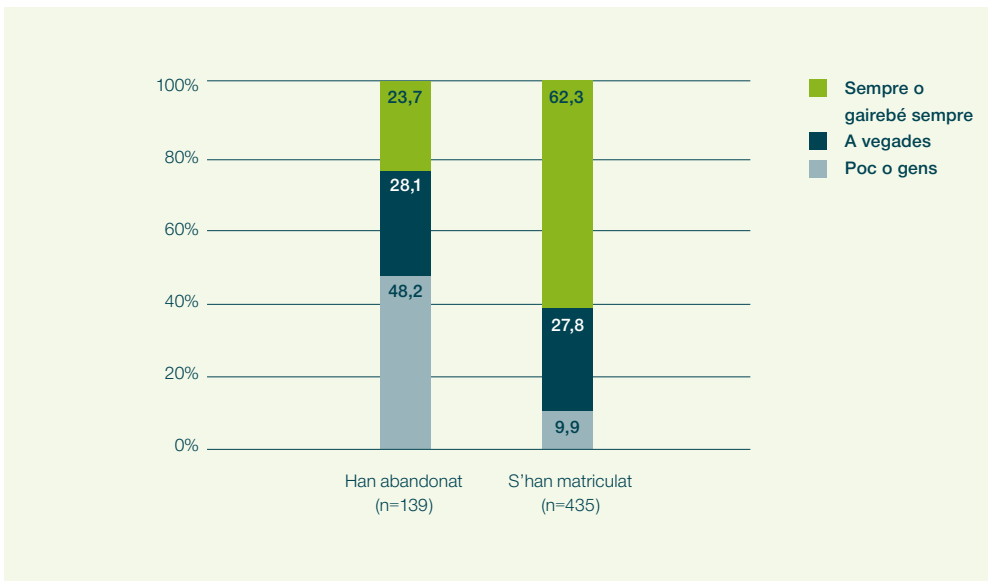
La taxa d'abandonament augmenta a mesura que es redueix el rendiment de l'alumnat. Així, el 86,8% dels estudiants que no han superat cap crèdit han abandonat la carrera, tot i que, en bona part d'aquests casos, el baix rendiment és una conseqüència de l'abandonament i no pas una causa. Ara bé, entre els que no han superat cap crèdit, quatre de cada deu (39,6%) han dit en la primera fase de l'estudi que volen continuar els estudis de Dret a la UB, tot i que finalment han acabat abandonant-los. Això confirma que el baix rendiment també és un element desencadenant de l'abandonament.

²¹ Vegeu la nota 1.

GRÀFIC 17 RELACIÓ ENTRE RENDIMENT ACADÈMIC I ABANDONAMENT



GRÀFIC 18 RELACIÓ ENTRE EL NIVELL D'ABSENTISME I EL D'ABANDONAMENT

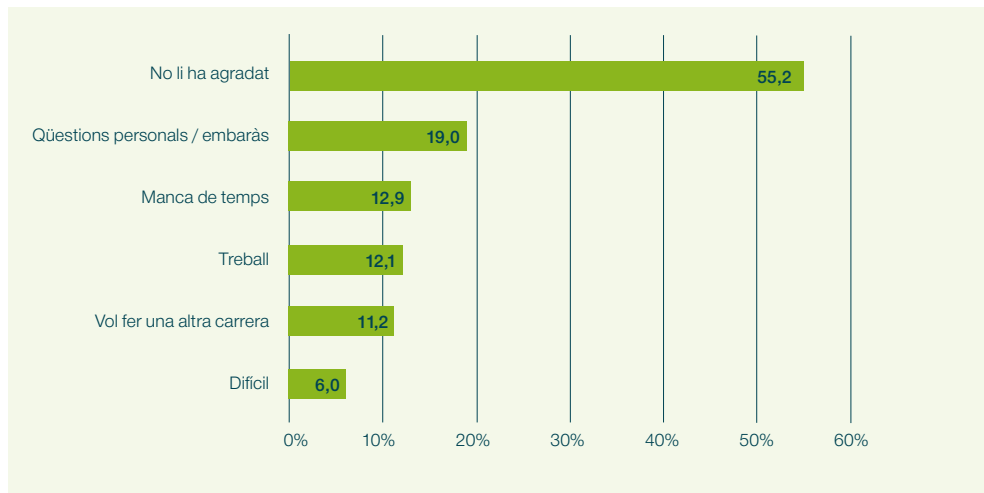


Si l'abandonament es produeix sobretot en els alumnes que no han aprovat cap crèdit —molt baix rendiment acadèmic—, convé preguntar-se per què han abandonat l'ensenyament, ja que aquesta resposta serà un reflex de per què el rendiment era tan baix. I és en aquesta mesura que ens interessa analitzar-ho en aquest estudi.

Més de la meitat de l'alumnat que ha abandonat l'ensenyament de Dret a la UB afirma que ho ha fet perquè no li agrada la carrera (55,2%). El 19% dels alumnes, en canvi, al·leguen qüestions personals (un embaràs, per exemple), i el 12,9%, manca de temps. La feina és el motiu que esgrimeixen el 12,1%, mentre que l'11,2% diuen que volen fer una altra carrera i per al 6% l'ensenyament és molt difícil.

Dels alumnes que han deixat la carrera, quatre de cada deu diuen que han canviat d'estudi universitari (39,7%). El 9,5% afirmen que continuen estudiant Dret però en una altra universitat, fonamentalment a la UOC, però també a la UPF, a la UAB, a la UdG i en altres universitats privades i de fora de Catalunya. Una quarta part diuen que han començat a treballar (25,9%), i el 16,4%, que estan estudiant un cicle formatiu de grau superior. El 5,2% estan fent altres estudis, mentre que el 2,6% s'estan recuperant de problemes de salut i el 0,9% volen tornar a reprendre la carrera d'aquí a un temps.

GRÀFIC 19 MOTIUS D'ABANDONAMENT DE L'ALUMNAT QUE HA DEIXAT L'ENSENYAMENT



Tenint en compte aquestes dades, es pot concloure que la meitat dels alumnes que han deixat l'ensenyament de Dret de la UB responen al concepte de mobilitat; és a dir, han canviat de carrera o d'universitat, però continuen cursant una formació de nivell superior. En canvi, l'altra meitat han deixat la universitat. Aquesta meitat és la que s'ha d'englobar estrictament en el concepte d'abandonament.

L'ACTIVITAT LABORAL DE L'ALUMNAT

Aquest estudi no pretén d'analitzar de manera precisa la dedicació laboral de l'alumnat de primer curs de Dret, sinó d'establir vincles entre l'activitat laboral i el rendiment acadèmic. Això no obstant, convé recordar una dada molt significativa: gairebé el 40% de l'alumnat de primer curs desenvolupa una activitat laboral que simultanieja amb la matriculació de totes les assignatures de primer curs de Dret. Inversament, el 61,5% de l'alumnat de nou accés no treballa.

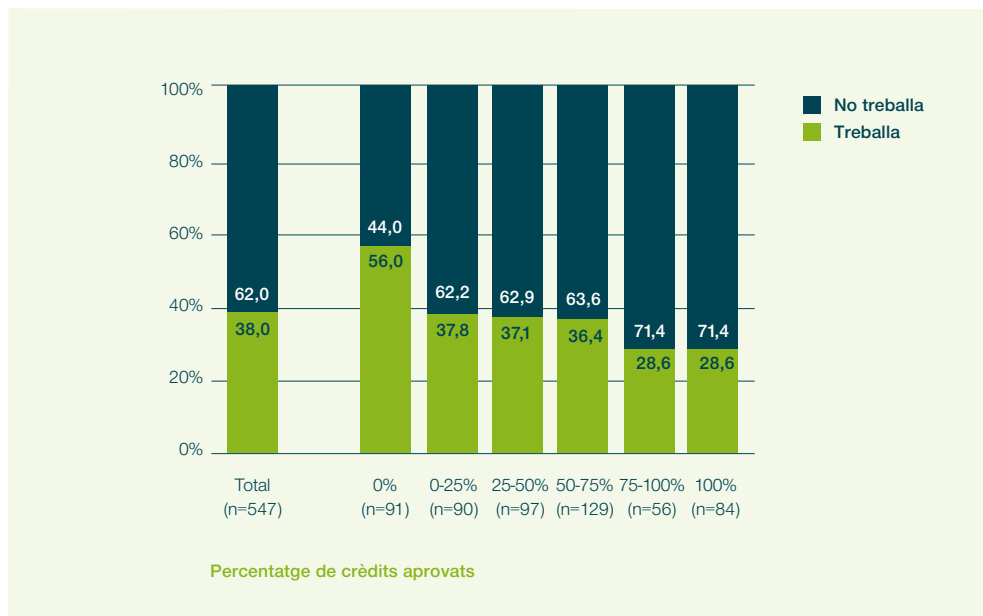
A mesura que s'incrementa l'edat dels alumnes, també augmenta el percentatge dels que treballen. Així, entre els estudiants de 18 anys, que és la franja d'edat més nombrosa, tan sols estan ocupats el 21,1%, una mica més de la meitat de la mitjana de tots els estudiants de primer curs que treballen. Dels alumnes de 19 i 20 anys, treballen el 38% i el 35,2% respectivament. A partir dels 21 anys, la majoria d'estudiants treballen: dels que tenen de 21 a 23 anys, en treballen la meitat (53,8%), i dels més grans, aproximadament tres de cada quatre.

GRÀFIC 20 SEXE I EDAT DE L'ALUMNAT QUE TREBALLA



Entre els ocupats, la mitjana d'hores treballades per setmana és de 22,8. Però això també varia en funció de l'edat. Mentre que els alumnes de 18 anys que treballen ho fan 10,9 hores de mitjana, els que tenen més de 23 anys estan ocupats gairebé 40 hores a la setmana.

El gràfic següent mostra que hi ha una relació directa entre activitat laboral i rendiment acadèmic.

GRÀFIC 21 RENDIMENT ACADÈMIC DE L'ALUMNAT QUE TREBALLA

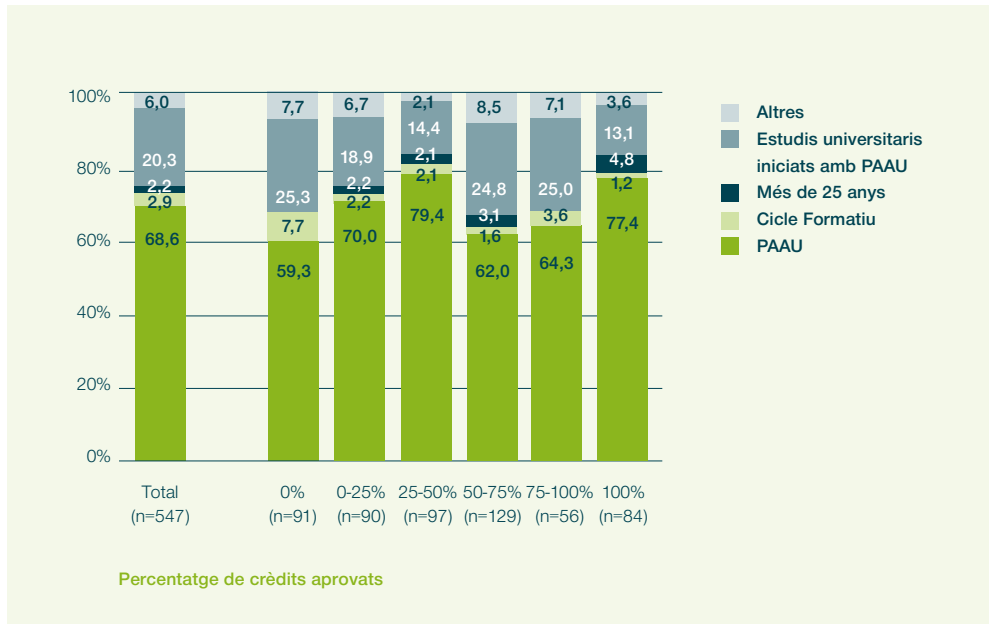
Les dades assenyalen amb claredat que la millora del rendiment acadèmic—des del punt de vista dels crèdits superats— és inversament proporcional al nombre d'estudiants que treballen en cada franja de rendiment. Com més crèdits superats es tenen, menys estudiants hi ha que treballen, i com menys crèdits superats es tenen, més estudiants hi ha que desenvolupen una activitat laboral. Més de la meitat (56%) dels alumnes que no han superat cap crèdit compaginen la carrera amb una feina. Aquest percentatge es va reduint a mesura que augmenta el rendiment acadèmic. Dels estudiants que han aprovat més del 75% dels crèdits matriculats, tan sols el 28,6% compagina estudis i activitat laboral. Entre els actius, els que no han superat cap assignatura són també els que treballen més hores (26,7). En les condicions acadèmiques actuals, i prenent com a mesura el nombre de crèdits superats, el rendiment acadèmic és millor entre els estudiants que no treballen.

L'ACCÉS A LA UNIVERSITAT

En aquest capítol ens plantegem la relació que hi ha tant entre la via d'accés a la universitat²² i el nivell de rendiment acadèmic com entre la nota d'accés i el rendiment de l'alumnat.

Quant a la via d'accés, els estudiants que han accedit a la carrera a través de la via 0 de les PAAU —que formen el grup majoritari de l'alumnat de nou accés— destaquen entre els que han aprovat entre el 25% i el 50% dels crèdits matriculats i entre els que els han superat tots. Dit d'una altra manera, dels estudiants que han superat tots els crèdits matriculats, el 77,4% pertany a la via 0 d'accés PAAU. L'alumnat que ha accedit a la universitat per la via de persones de més de 25 anys té bons resultats acadèmics, ja que la major part d'aquest col·lectiu ha superat tots els crèdits. Els que vénen d'altres estudis universitaris iniciats amb PAAU sobresurten en la resta de trams de crèdits matriculats. En el segment contrari, el dels estudiants que no han superat cap crèdit, el pes percentual de la via 0 és menor (el 59,3%). La major part dels estudiants procedents dels cicles formatius es troben en aquest grup dels que no superen cap crèdit.

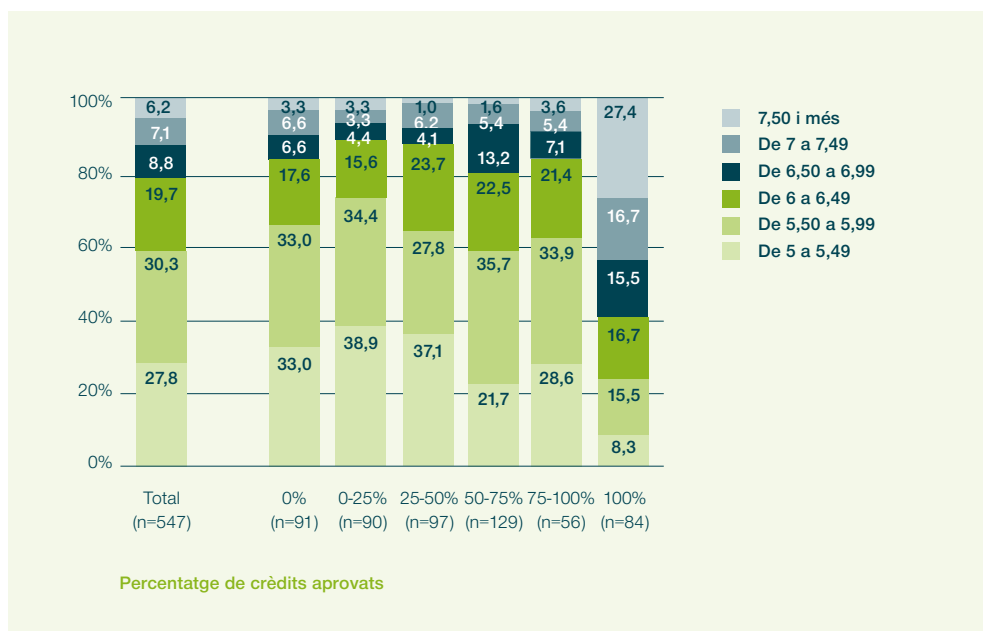
GRÀFIC 22 VIA D'ACCÉS DE L'ALUMNAT (DADES DE LA UB)



²² Les vies d'accés a la universitat són les següents: via 0: COU i PAAU; via 1: estrangers amb COU i PAAU; via 2: estudis superiors (finalitzats); via 4: FP de segon grau; via 5: COU sense PAAU; via 7: estudis de llicenciatura iniciats; via 8: estudis de diplomatura iniciats; via 9: més grans de 25 anys.

Pel que fa a les notes d'accés, observem que l'alumnat que obté un millor rendiment acadèmic en el primer curs té les notes d'accés més altes. No obstant això, és significatiu que entre el conjunt dels millors estudiants, els que han superat tots els crèdits, les notes de tall són molt diverses. Així, el 8,3% dels que han superat tots els crèdits han entrat amb una nota de 5 a 5,49; el 15,5%, amb una nota de tall de 5,50 a 5,99; el 16,7%, amb una nota de 6 a 6,49; el 15,5%, amb una nota de 6,50 a 6,99; el 16,7%, amb una nota de 7 a 7,49, i el 27,4%, amb una nota de 7,5 o superior. Si agrupem aquestes franges, observem que el 76% dels que han superat tots els crèdits ha entrat amb una nota de tall de 6 o superior. A l'extrem contrari, el 66% dels estudiants que no han aprovat cap crèdit han accedit a la universitat amb una nota de tall de 5 a 5,99.

GRÀFIC 23 NOTA D'ACCÉS DE L'ALUMNAT DE PRIMER (DADES DE LA UB)



LA LAXITUD NORMATIVA DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

L'aplicació de la normativa de permanència de la UB de 2001 es va suspendre per acord del Consell Social. Per tant, en els últims cursos (des de l'any 2002 fins al curs 2006-2007) no ha tingut efectes, de manera que no hi ha hagut límits en la permanència a la Universitat, ni en el nombre de matriculacions i de repeticions d'una mateixa matrícula. L'alumnat podia matricular-se de tants crèdits com volgués, i superar-ne més o menys o no superar-ne cap no tenia repercussions acadèmiques. Això només tenia efectes econòmics, perquè les matrícules successives a la primera tenien un preu superior.

A partir del curs 2007-2008, s'han determinat efectes acadèmics quant al nombre de crèdits superats. L'alumnat de primer curs està obligat a matricular-se d'un nombre mínim de crèdits de primer i a superar, com a mínim, nou crèdits d'assignatures obligatòries. Si l'estudiant no supera un mínim de nou crèdits, ha d'abandonar la Universitat. Diem que és una normativa molt suau perquè només exigeix superar, com a mínim, una assignatura de nou crèdits o dues de les altres en tot un curs acadèmic.²³

Alguns centres, entre els quals hi ha la Facultat de Dret, han sol·licitat la introducció de mesures de permanència amb la intenció d'injectar una dosi de tensió docent que millori els resultats acadèmics de l'alumnat i racionalitzi la inversió de recursos públics. La hipòtesi inicial és que la inexistència o la laxitud de la normativa de permanència afavoreix el baix rendiment acadèmic. En aquesta primera fase, i amb els paràmetres que s'han assenyalat, la mesura té un caràcter d'advertència: s'envia el missatge que l'alumnat de primer curs ha de treballar com a mínim el suficient per aprovar alguns crèdits d'assignatures obligatòries si no vol ser «expulsat» de la Universitat. Tanmateix, amb aquesta mesura, després del primer any, abandonen la Universitat estudiants que probablement ho farien igualment en el segon curs.

Els resultats que s'han pogut observar indiquen moviments molt tímids. D'ençà del curs 2002-2003, amb petites oscil·lacions (el 33,75% en el curs 2003-2004), prop del 33% dels estudiants de nou ingrés no han superat nou crèdits. El nombre d'estudiants amb menys de nou crèdits aprovats ha crescut del 27,81% al 33,62% entre els cursos 2004-2005 i 2006-2007. Només en tres cursos, aquest percentatge ha crescut gairebé sis punts. El curs en què es van fer efectives aquestes mesures de permanència, el percentatge va disminuir fins al 26,44%, el nivell més baix d'aquest cicle computat iniciat el 2002-2003. Per tant, no solament s'ha deturat una tendència creixent, sinó que s'han millorat resultats com mai no s'havia fet en sis anys.

²³ D'acord amb la normativa general de la UB, l'alumnat s'ha de matricular el primer any d'un mínim de cinquanta crèdits i d'un màxim de noranta i, per continuar els estudis a la Facultat, ha de superar-ne un mínim de nou corresponents a assignatures obligatòries. A partir del segon any, l'estudiant es pot matricular del nombre de crèdits que vulgui. Vegeu també la normativa següent: www.ub.es/acad/noracad/permanen.htm i www.ub.edu/dret/dret/altrainfo.htm (Normativa de permanència a la UB, curs 2007-2008; nota aclaridora a la resolució del rector de 28 de juny de 2007).

TAULA 15 APLICACIÓ DE LA NORMATIVA DE PERMANÈNCIA A L'ALUMNAT DE NOU INGRÉS

	Alumnat matriculat de nou ingrés en el primer curs	Alumnat que ha superat menys de nou crèdits obligatoris	Percentatge d'alumnat que ha superat menys de nou crèdits obligatoris
Curs 2002-2003	576	188	32,63%
Curs 2003-2004	566	191	33,75%
Curs 2004-2005	737	205	27,81%
Curs 2005-2006	675	197	29,18%
Curs 2006-2007	681	229	33,62%
Curs 2007-2008	658	174	26,44%

Es pot afirmar, per tant, que la introducció d'unes mínimes mesures de permanència i d'aprofitament dels estudis ha incorporat una tensió docent que s'ha traduït en una millora perceptible dels resultats acadèmics.

4. CONCLUSIONS

1. Quant al rendiment acadèmic

El nivell significatiu de fracàs acadèmic en el primer curs de l'ensenyament de Dret és una evidència contrastada amb les dades objectives dels resultats acadèmics de l'alumnat: al voltant del 27% dels alumnes abandonen la carrera (principalment perquè no els ha motivat); només un 15,4% d'alumnes aproven tots els crèdits dels quals es matriculen, mentre que el percentatge d'alumnes que no aproven cap crèdit matriculat és superior, amb un 16,6%, al d'alumnes que els aproven tots. En aquest mateix sentit, gairebé la meitat d'alumnes de nou ingrés analitzats han superat més del 50% dels crèdits matriculats, mentre que l'altra meitat no han superat el 59% dels crèdits inscrits. La taxa mitjana de rendiment dels alumnes analitzats és del 47,2%. En quatre de les sis assignatures de primer curs hi ha gairebé tants alumnes repetidors inscrits com alumnes de nou ingrés; la mitjana de repetidors en les assignatures de primers curs és del 41,9%. Aquest fet té conseqüències en l'ordenació acadèmica del centre i en la metodologia del professorat, i alhora carrega el currículum de l'estudiant amb assignatures a les classes de les quals no assisteix i en les quals troba majors dificultats per superar.

2. Quant a la metodologia docent

La metodologia docent incideix en el rendiment acadèmic dels estudiants. És una dada significativa l'increment del rendiment acadèmic en un 17,23% acumulat que es percep des del curs 2004 2005, primer any d'implantació dels grups adaptats a l'EEES, amb una metodologia més pràctica i un sistema d'avaluació continuada, fins al curs 2007 2008. Com s'ha assenyalat en el text, les taxes de rendiment dels grups adaptats són significativament superiors a les dels grups ordinaris (generalment caracteritzats per un sistema d'avaluació final i una metodologia docent més teòrica); tots els grups adaptats, excepte un en una sola assignatura, presenten una taxa de rendiment superior a la taxa mitjana de rendiment de l'assignatura. Concretament, el 45,83% dels GA tenen una taxa de rendiment situada entre el 60% i el 70%, mentre que només el 3,33% dels grups ordinaris tenen una taxa de rendiment similar; d'altra banda, cap GA no té una taxa de rendiment inferior al 30%, mentre que sí que la tenen el 26,66% dels grups no adaptats. Aquest comportament diferent també s'observa en l'índex d'alumnes que es presenten a les convocatòries: tots els grups adaptats, excepte un d'una sola assignatura, mostren uns percentatges superiors de presentats respecte de l'índex mitjà. En canvi, no hi ha una relació tan directa entre la metodologia (i el sistema d'avaluació) i la taxa d'aprovat, ja que no s'observen tantes diferències percentuals entre un tipus de grups i els altres. En definitiva, allò que és determinant per a l'èxit final és el seguiment de l'assignatura i l'índex de presentació a les proves d'avaluació. Certament, el baix índex d'alumnes presentats a les convocatòries i, per tant, el

suposat abandonament de les assignatures és un aspecte que cal tenir en compte, ja que és la causa principal que la taxa de rendiment de les assignatures de primer curs sigui tan baixa. L'índex d'alumnes no presentats és molt superior al de suspesos en les assignatures de primer. Seria interessant plantejar un estudi per aprofundir el coneixement del percentatge d'abandonament de les assignatures i per saber-ne els motius.

3. Quant a l'absentisme i l'abandonament

En les assignatures de primer curs s'han observat uns nivells d'absentisme i d'abandonament molt elevats. Una quarta part dels enquestats van a les aules de vegades (27,9%), mentre que dos de cada deu assisteixen a classe poc o gens. En definitiva, gairebé la meitat dels estudiants (47,10%) només assisteixen a classe de vegades, poc o gens, o, expressat en positiu, la meitat dels alumnes assisteixen a classe amb regularitat. Els motius de l'absentisme són molt variats, però en les dues assignatures amb més absentisme la causa principal de no assistir a les aules és el professorat o la metodologia que emprava, la qual cosa, en certa mesura, pot oïr a una mateixa causa vinculada a la metodologia docent i d'avaluació; així ho afirmen la meitat dels alumnes en el primer cas (49%) i tres de cada deu en el segon (31%). Canviar la manera de fer les classes (55,8%) o canviar el professorat (42,1%), que és una altra manera de canviar la metodologia, són els motius que, segons els estudiants, els facilitarien un retorn a classe en les assignatures amb més absentisme.

4. Quant a la relació entre absentisme i abandonament i rendiment acadèmic

Quantificat un alt nivell d'absentisme acadèmic, l'estudi realitzat també permet d'afirmar que l'absentisme i l'abandonament mantenen una relació causa-efecte amb el rendiment acadèmic de l'alumnat de primer curs. Els alumnes que sempre o gairebé sempre assisteixen a classe obtenen un millor rendiment acadèmic. Hem constatat una clara vinculació entre el nombre de crèdits superats i el nivell d'assistència a classe. Només el 19,8% dels alumnes que no han superat cap crèdit assisteixen sempre o gairebé sempre a les aules. A l'extrem contrari, entre els que els han aprovat tots, el percentatge dels que assisteixen sempre o gairebé sempre a classe arriba al 89,3%. Inversament, més de la meitat dels que no han superat cap crèdit van poc o gens a classe (53,8%), mentre que aquest grup només representa el 3,6% dels que ho han aprovat tot. No és agosarat afirmar que, en termes generals, el rendiment acadèmic millora amb l'assistència a classe. Pel que fa a l'abandonament, els índexs d'alumnes que abandonen la llicenciatura en el primer curs augmenten a mesura que es redueix el rendiment dels alumnes: el 86,8% dels estudiants que no han superat cap crèdit han abandonat la carrera. Per bé que en molts casos el baix rendiment és una conseqüència de l'abandonament i no pas una causa, entre els que no han superat cap crèdit, quatre de cada deu (39,6%) havien manifestat la voluntat de mantenir-se en els estudis de Dret a la UB, tot i que finalment han acabat abandonant-los. Això confirma que el baix rendiment també és un element desencadenant de l'abandonament. Més de la meitat de l'alumnat que ha abandonat l'ensenyament de Dret a la UB afirma que ho ha fet perquè no li agradava la carrera (55,2%).

5. Quant a l'activitat laboral

L'estudi elaborat ha revelat que gairebé el 40% de l'alumnat de primer curs desenvolupa una activitat laboral simultàniament amb la matriculació de totes les assignatures de primer curs de Dret. Per contra, el 61,5% de l'alumnat de nou accés no treballa. Les dades assenyalen amb claredat que la millora del rendiment acadèmic —des del punt de vista dels crèdits superats— és inversament proporcional al nombre d'estudiants que treballen en cada franja de rendiment. Com més crèdits superats es tenen, menys estudiants hi ha que treballen, i com menys crèdits superats es tenen, més estudiants hi ha que desenvolupen una activitat laboral. En les condicions acadèmiques actuals, i prenent com a mesura el nombre de crèdits superats, el rendiment acadèmic és millor entre els estudiants que no treballen.

6. Quant a l'accés a la universitat

Dels estudiants que han superat tots els crèdits matriculats, el 77,4% pertany a la via 0 d'accés PAAU. L'alumnat que ha accedit a la universitat per la via de persones de més de 25 anys té bons resultats acadèmics, ja que la major part d'aquest col·lectiu ha superat tots els crèdits. En el segment contrari, el dels estudiants que no han superat cap crèdit, el pes percentual de la via 0 és menor (el 59,3%), mentre que hi tenen una presència significativa els grups dels estudiants procedents dels cicles formatius.

7. Quant a la normativa de permanència

L'aplicació d'una molt tímida normativa de permanència ha introduït un cert nivell de tensió docent que entenem que ha contribuït a la millora del rendiment acadèmic entre els alumnes de primer curs. Abans que fos efectiva la normativa de permanència, prop del 33% dels alumnes de primer curs no havien superat nou crèdits entre les dues convocatòries d'exàmens. En el curs en què es feren efectives les mesures de permanència, aquest percentatge va disminuir fins al 26,44%, el més baix de tot el cicle estudiat. La laxitud o la pràctica inexistència de la normativa de permanència afecta negativament el rendiment acadèmic dels alumnes.

8. Quant al grup classe

El grup és una variable que cal tenir en compte en l'anàlisi del rendiment acadèmic, ja que els grups d'una mateixa assignatura mostren resultats molt diferents entre si. Caldria estudiar quin és el comportament del grup i quins són els aspectes del grup (metodologia, professorat, torns de matí o tarda, etc.) que determinen la diferència de resultats.

9. Quant a la necessitat d'integrar indicadors

La realització d'aquesta recerca ha evidenciat que, més enllà de l'oceà de dades estadístiques de què disposen les universitats i les administracions, al capdavant falten instruments relativament senzills que integrin els principals indicadors acadèmics que interessen. Identificats els indicadors més significatius i rellevants, cal un instrument que els integri tots, en faciliti l'anàlisi i permeti l'obtenció de conclusions consistents. Només a partir d'aquest moment i amb aquests

instruments de treball es podran elaborar estratègies de programació acadèmica i plantejaments metodològics per afrontar la millora del rendiment acadèmic i no malbaratar els recursos humans i econòmics.

10. Quant a la relació de variables diferents

En un futur pròxim caldria disposar d'una aplicació informàtica que ens permetés de relacionar les variables següents. A) Sistema d'avaluació continuada: amb l'aplicació del grau i d'un nou protocol acadèmic i docent, en els estudis de Dret de la Facultat de Dret desapareixeran les diferents tipologies de grups i, tot i que hi haurà diversitat de metodologies docents, totes tindran com a denominador comú un major protagonisme de l'activitat de l'alumnat. En aquest sentit, serà més difícil comparar els resultats acadèmics per metodologies, però no pas pel sistema d'avaluació. Tot i que el sistema d'avaluació per defecte serà el d'avaluació continuada, l'alumne/a podrà optar per un sistema d'avaluació única. Per aquesta raó, des de l'aplicació del grau prendrà més sentit relacionar el sistema d'avaluació adoptat per l'alumne/a amb el rendiment acadèmic. B) Nombre de matrícules de les assignatures: l'estudi ens ha evidenciat que el nombre de matrícules d'una mateixa assignatura és una variable que cal tenir en compte en l'anàlisi del rendiment acadèmic. Tanmateix, el nombre elevat de repetidors en algunes assignatures ens obliga a conèixer quin comportament i quines pautes segueixen els alumnes repetidors per trobar estratègies que facin front a la situació i en redueixin els casos. C) Ocupabilitat de l'alumnat: és important conèixer amb detall el percentatge d'alumnes que treballen i el nombre total d'hores que hi dediquen. Això ens permet, d'una banda, establir relacions directes amb el rendiment acadèmic de les persones que treballen, i de l'altra, pensar de quina manera pot intervenir la Facultat per millorar-ne el rendiment acadèmic. D) Via i nota d'accés: la inexistència, a la pràctica, d'una nota de tall per a l'accés als estudis de Dret —relacionada amb el nombre de places ofertes— es percep com una de les causes del baix rendiment de les assignatures i, fins i tot, de l'abandonament de l'ensenyament. L'estudi ens ha acabat confirmant aquesta hipòtesi.

11. Quant a les solucions

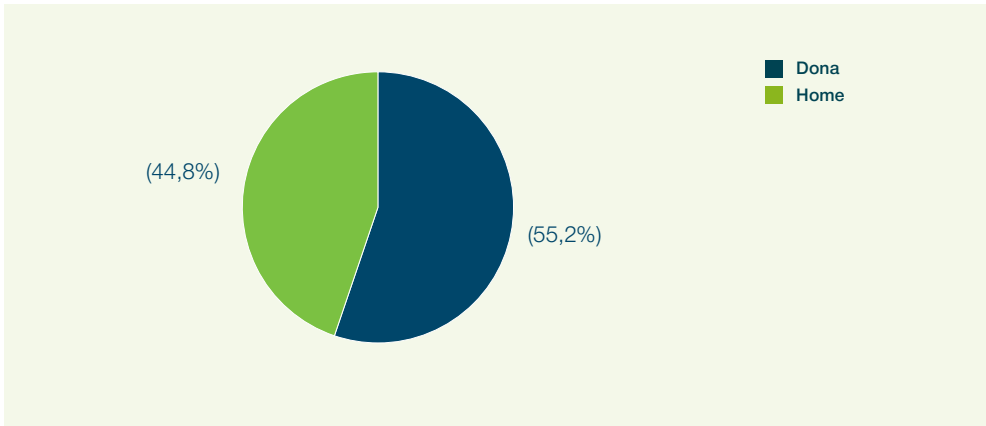
Tal com ho plantejàvem al començament, és cert que una millora significativa del rendiment acadèmic dels alumnes de primer curs de Dret només serà efectiva si s'actua en diferents fronts acadèmics alhora i s'adopten mesures de diversa índole. Les evidències i les conclusions indicades assenyalen, com a mínim, cap a les direccions següents: a) resulta urgent i imprescindible reduir l'absentisme acadèmic dels alumnes i millorar els nivells d'assistència regular a classe com un element determinant de la millora dels resultats acadèmics; b) cal, igualment, reduir l'abandonament oferint als futurs estudiants informació realista i precisa sobre els estudis que volen realitzar a la Facultat i, sobretot, un bon sistema d'acció tutorial previ a la matriculació; c) cal dissenyar itineraris curriculars realistes i adequats per als estudiants amb una activitat laboral simultània a l'acadèmica, intensificar la tutoria prèvia d'aquests alumnes per tal que només es matriculin del nombre de crèdits que l'activitat laboral els permetrà de seguir amb èxit, i seguir introduint grups de treball orientat, amb una presencialitat inferior a l'ordinària, per compatibilitzar millor estudis i activitat laboral; d) cal seguir prestant molta atenció a les metodologies docents i

a la innovació docent i, especialment, universalitzar i millorar el sistema d'avaluació continuada; e) cal una millor selecció en l'accés de l'alumnat per tal que cursin els estudis de Dret els alumnes més ben preparats i més motivats; f) cal aplicar una nova normativa de permanència que, introduint una certa tensió docent, incideixi en la coresponsabilitat dels estudiants pel que fa al disseny del seu ritme de treball i en la millora global dels resultats; g) i, finalment, cal disposar d'instruments d'anàlisi precisos i àgils per detectar els motius canviants del fracàs acadèmic i cercar-hi les solucions adients.

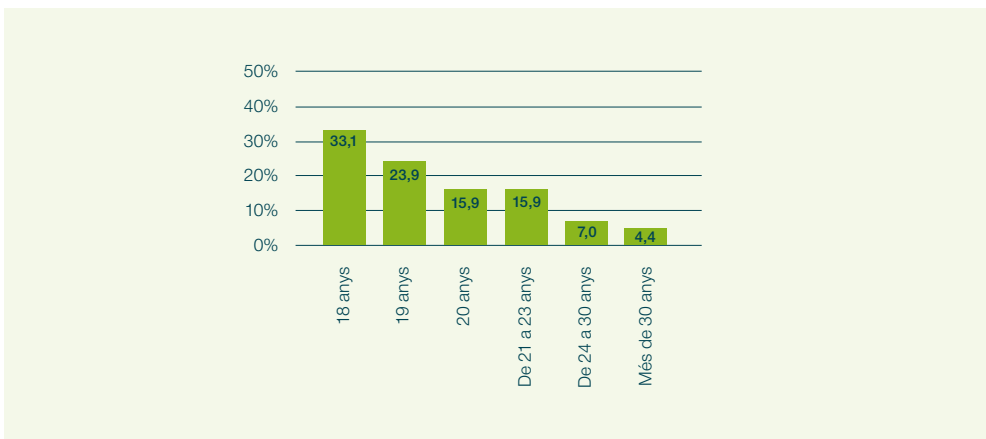
4. APÈNDIX DOCUMENTAL

ANNEX 1. DEFINICIÓ DE LA POBLACIÓ

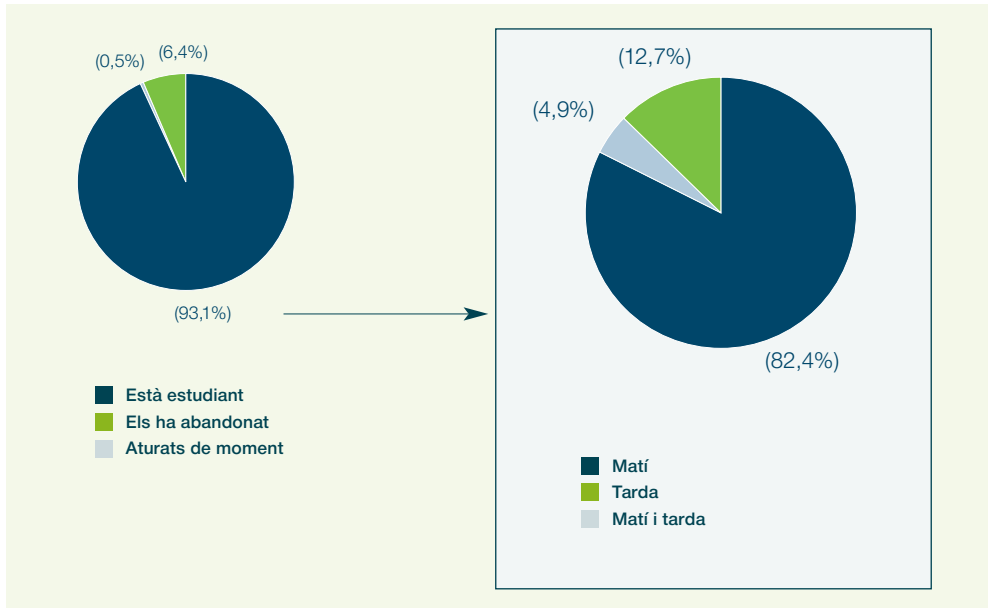
SEXE



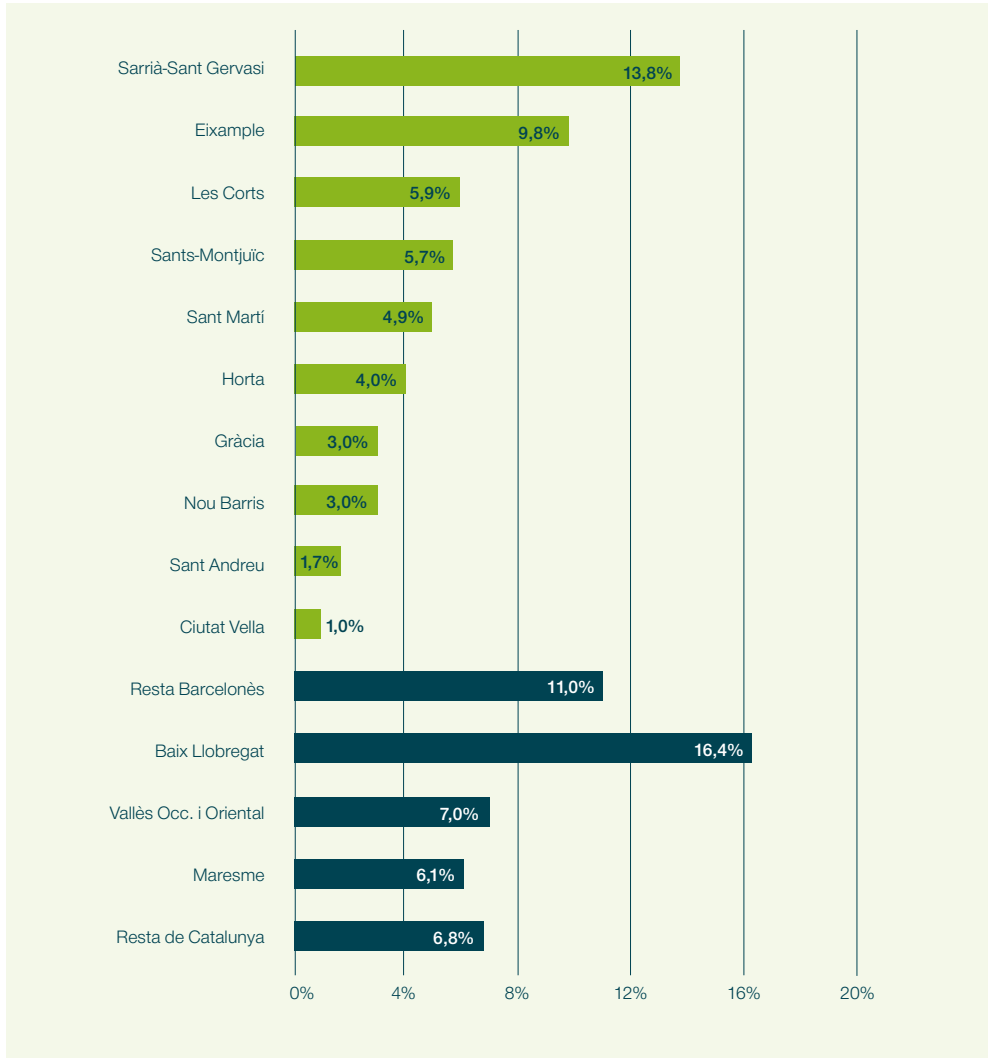
EDAT



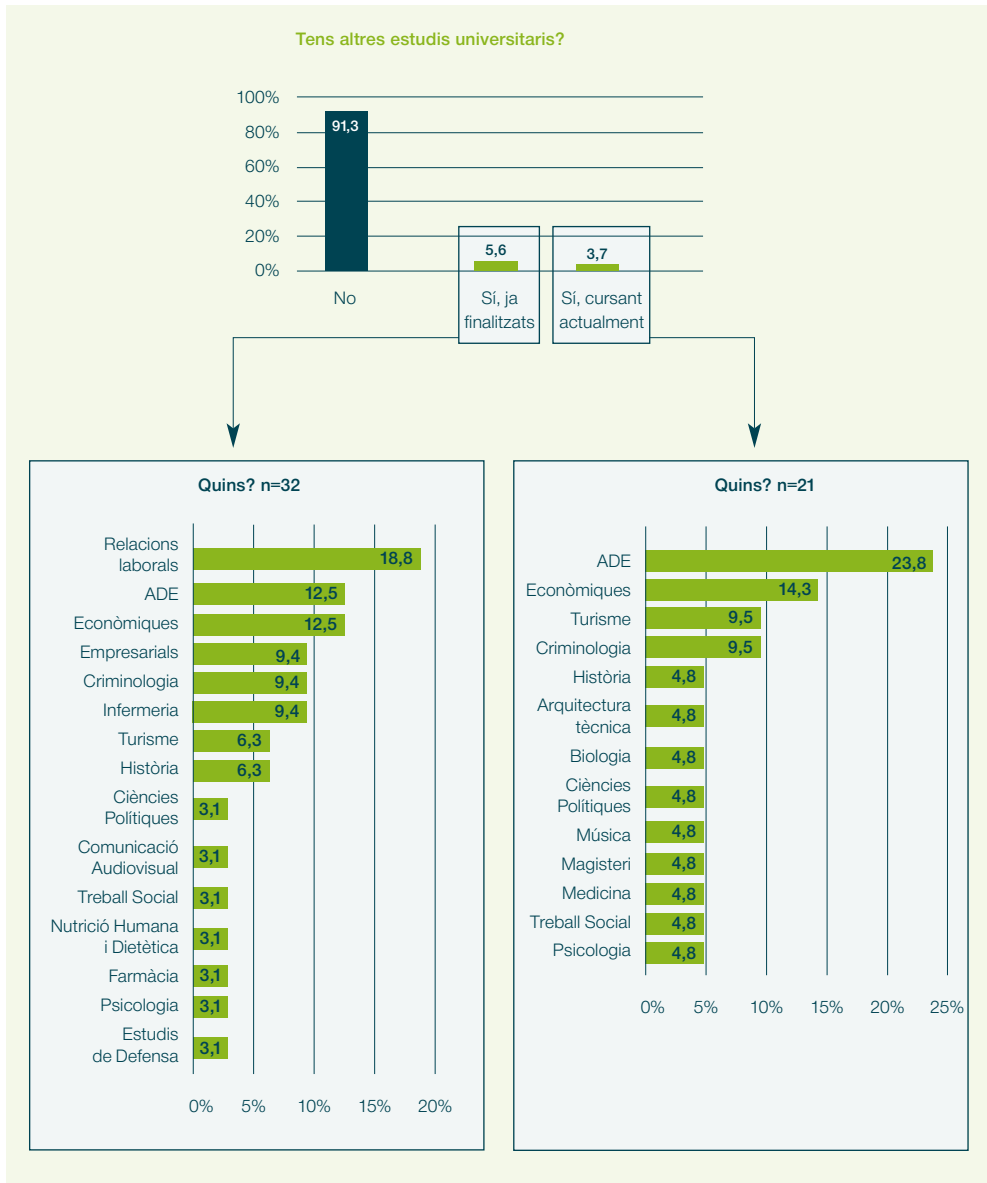
HORARIS DE CLASSE



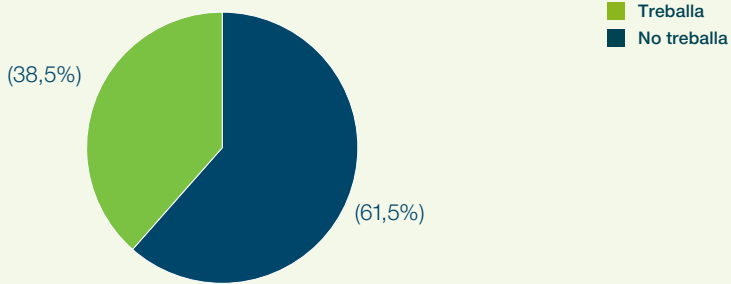
LLOC DE RESIDÈNCIA



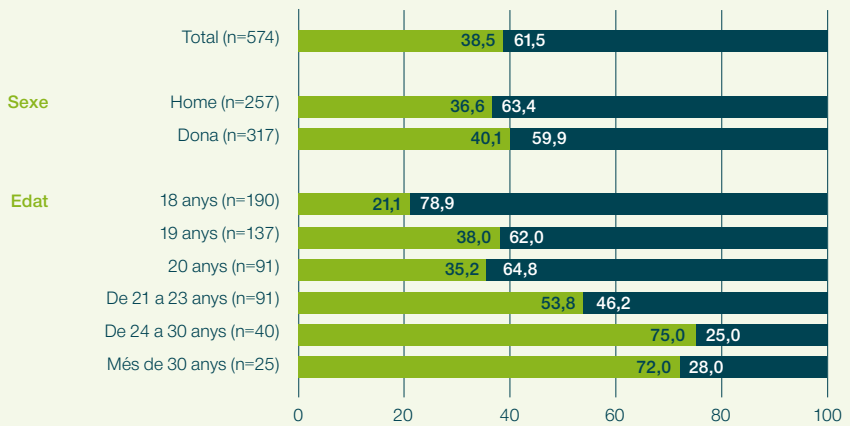
SIMULTANEÏTAT D'ESTUDIS

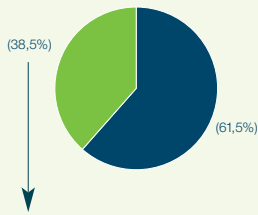


SITUACIÓ LABORAL

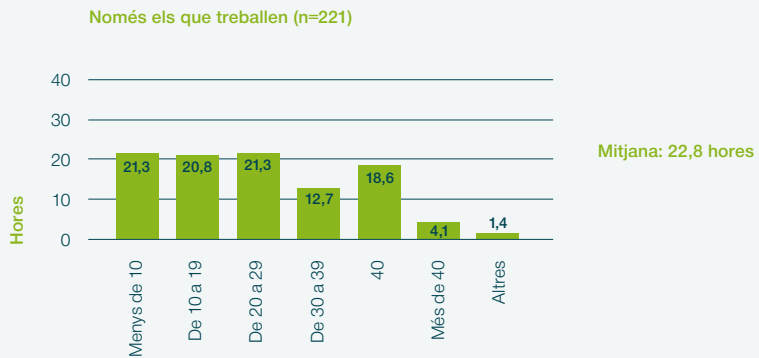


PER SEXE I EDAT

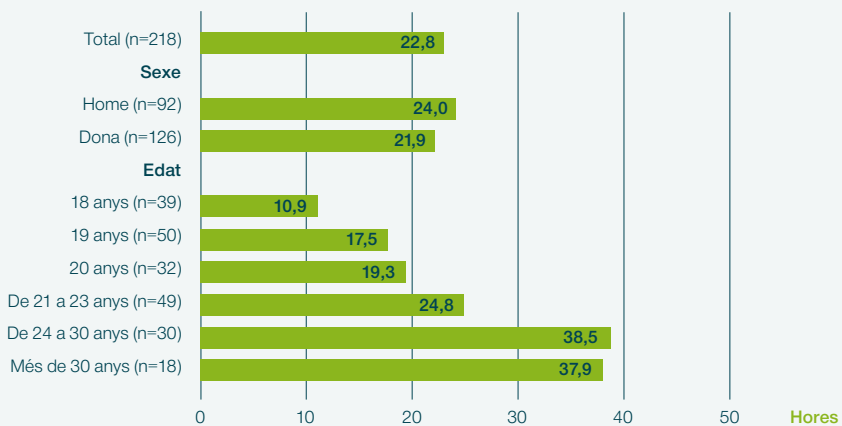




HORES DE FEINA A LA SETMANA



MITJANA D'HORES PER SEXE I EDAT



ANNEX 2. EVOLUCIÓ DE LA TAXA DE RENDIMENT, D'ALUMNES PRESENTATS I D'APTES DES DEL CURS 1999-2000 FINS AL CURS 2007-2008

RENDIMENT ACADÈMIC DEL PRIMER CURS DE L'ENSENYAMENT DE DRET - EVOLUCIÓ DES DEL CURS 1999-2000 FINS AL CURS 2007-2008



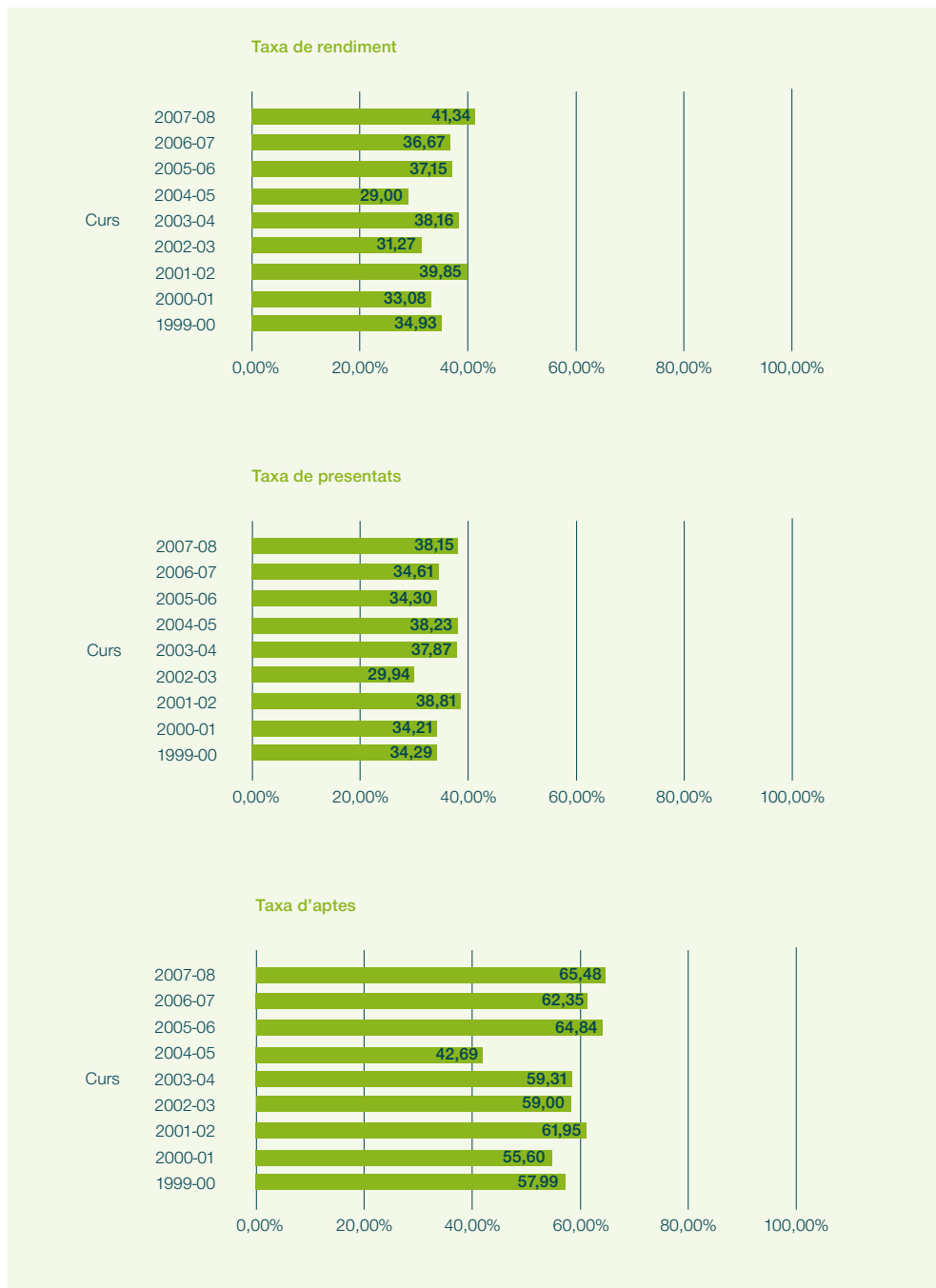
DRET CIVIL I



DRET CONSTITUCIONAL I

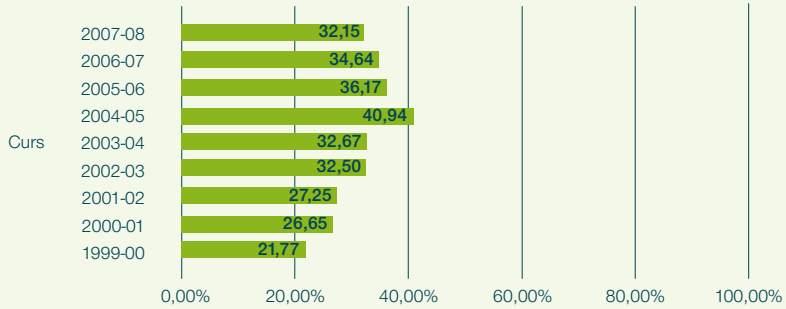


DRET ROMÀ

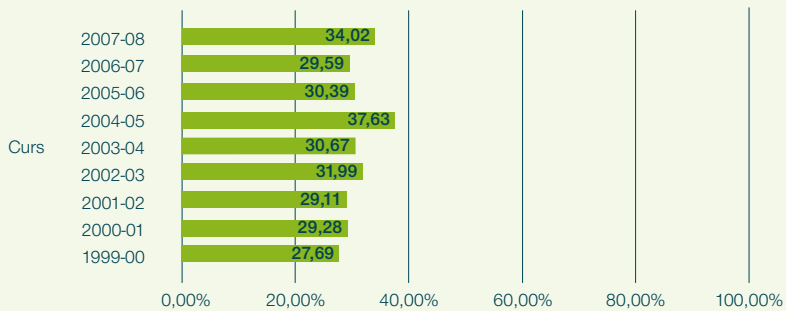


HISTÒRIA DEL DRET

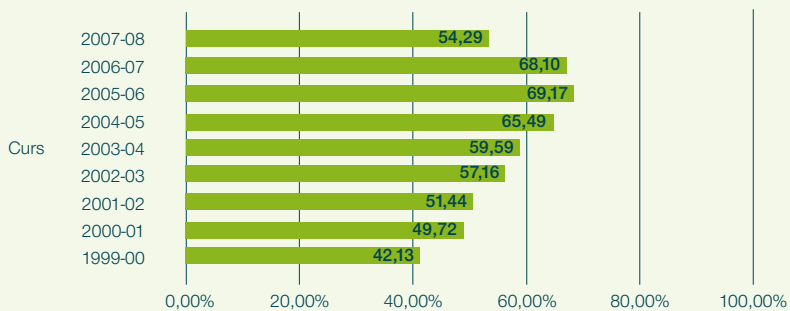
Taxa de rendiment



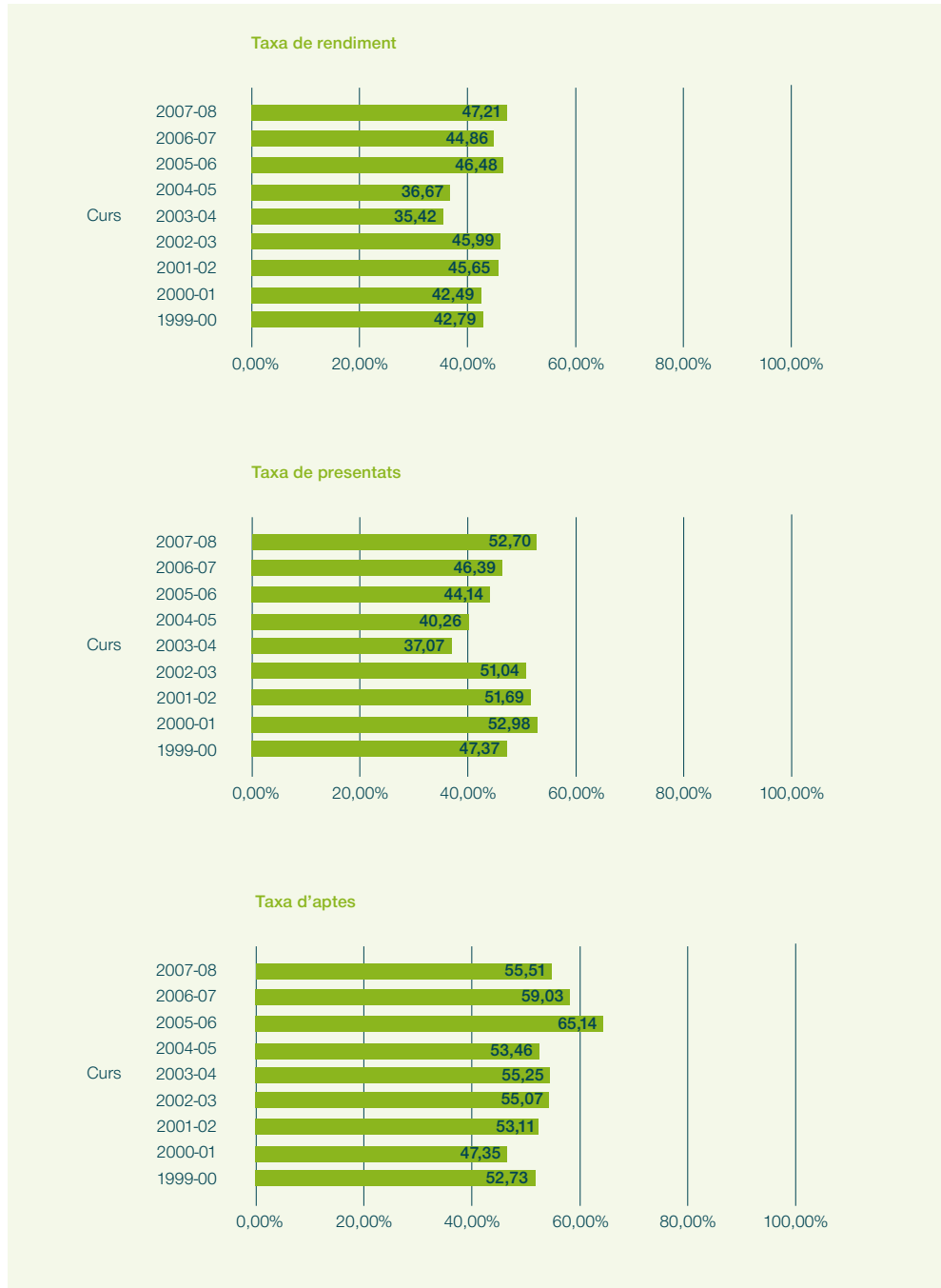
Taxa de presentats



Taxa d'aptes

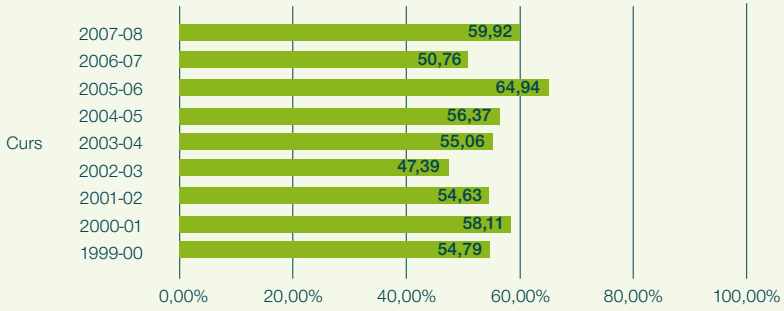


TEORIA DEL DRET

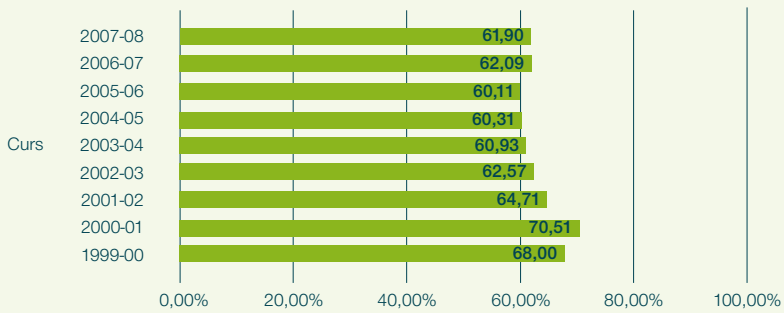


CIÈNCIA POLÍTICA

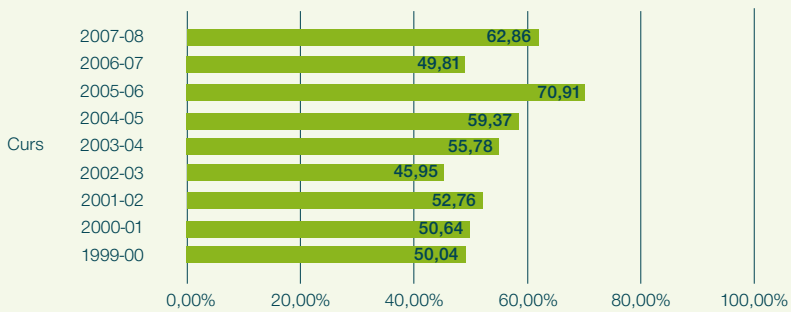
Taxa de rendiment



Taxa de presentats

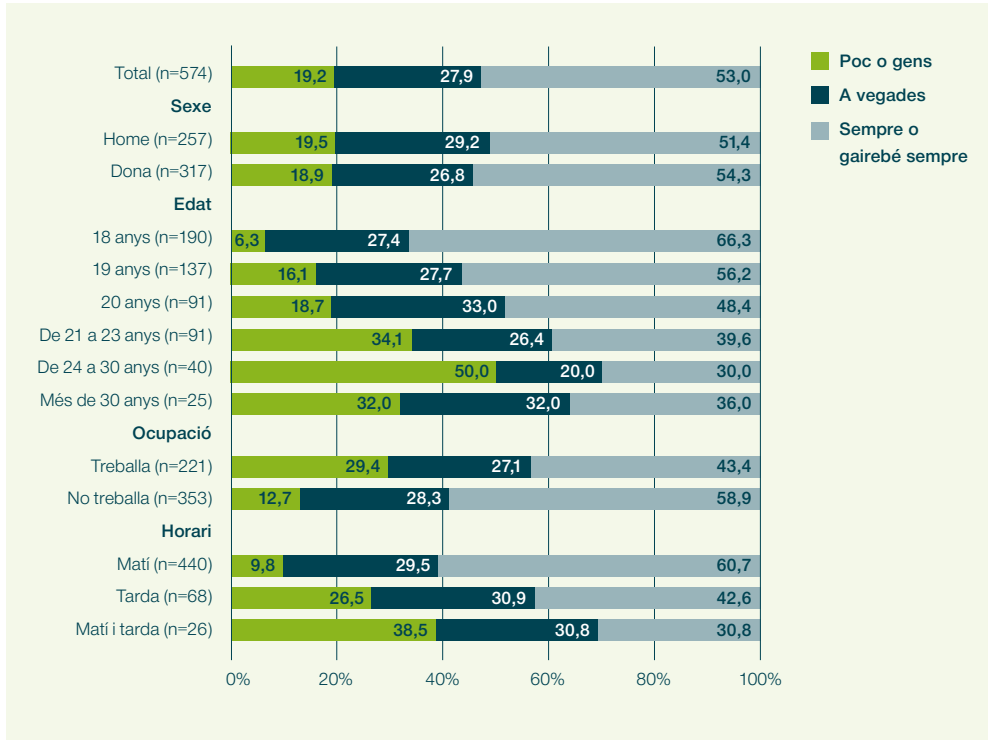


Taxa d'aptes



ANNEX 3. ESTUDI SOBRE L'ABSENTISME DE L'ALUMNAT DE NOU INGRÉS DE PRIMER DE L'ENSENYAMENT DE DRET

ABSENTISME DE L'ALUMNAT PER SEXE, EDAT, OCUPACIÓ I HORARI DE CLASSE



ABSENTISME PER LLOC DE RESIDÈNCIA

	Total	Ciutat Vella	Eixample	Sants-Montjuïc	Les Corts	Sarrià-Sant Gervasi	Gràcia
	n=574	n=6	n=56	n=33	n=34	n=79	n=17
Poc o gens	19,20	16,70	19,60	15,20	20,60	26,60	29,40
A vegades	27,90	16,70	32,10	30,30	26,50	32,90	35,30
Sempre o gairebé sempre	53,00	66,70	48,20	54,50	52,90	40,50	35,30

Horta-Guinardó	Nou Barris	Sant Andreu	Sant Martí	Resta Barcelona	Baix Llobregat	Maresme	Vallès Occ. i Or.	Resta Catalunya
n=23	n=17	n=10	n=28	n=63	n=94	n=35	n=40	n=39
17,40	5,90	30,00	25,00	19,00	16,00	17,10	17,50	12,80
26,10	41,20	30,00	25,00	27,00	22,30	20,00	25,00	30,80
56,50	52,90	40,00	50,00	54,00	61,70	62,90	57,50	56,40



Via Laietana 28, 5a planta | 08003 Barcelona | Tel.: +34 93 268 89 50 | Fax: +34 93 268 89 51

www.aqu.cat

